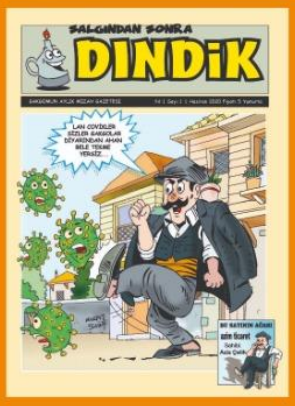
YIL: 1 SAYI: 15 MART 2022 AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ

ÇAYDAÇIRA

SİZ HENÜZ ABONE OLMADINIZ MI?

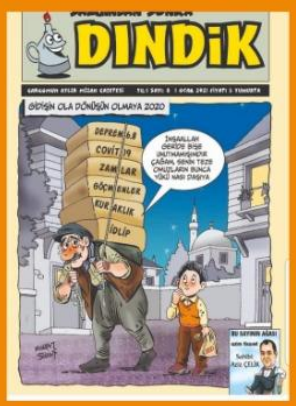

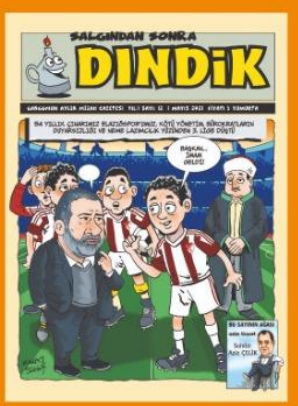

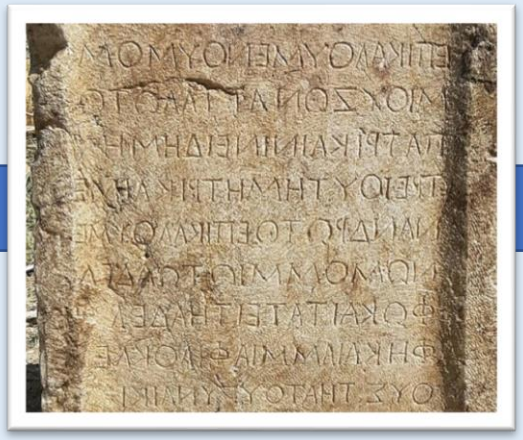

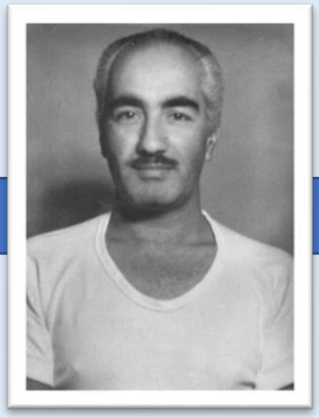

ABONE OLMAK İSTEYENLER 05335654241 NOLU TELEFONU ARAYABİLİRLER

İÇİNDEKİLER

Roma Dönemi kitabeleri nerede?

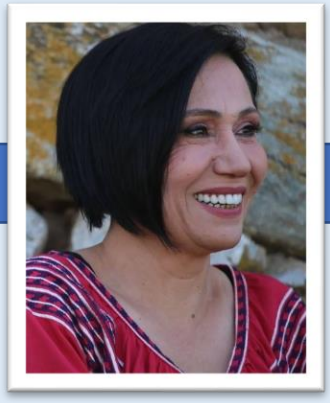
Elazığ'ın Tarzanı; Ramazan Demirbaş...

Halk Oyunları bozuldu mu?

Halit Dede'den nefesler…

Karakoçan'dan İsveç'e uzanan bir yaşam hikayesi…

ÇAYDAÇIRA

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ
YIL: 1 SAYI: 15 MART-2022

İMTİYAZ SAHİBİ ve
YAYIN YÖNETMENİ:
YÜCEL ÇAKMAK
cakmakyucel@gmail.com

KATKIDA BULUNANLAR:
İ. EKREM KATI (ELAZIĞ)
MURAT SEVİNÇ (İSTANBUL)
AHMET BULUT (ELAZIĞ)
BİLAL CİVELEK (İSTANBUL)
ŞERİF AYDEMİR (İSTANBUL)
GÖKÇE KARAGÖZ (ABD)
İLHAN KILIÇ (ALMANYA)
MUHAMMET KURŞUN (ANKARA)
A. FARUK PAMUKÇU (İSTANBUL)

YÜCEL ÇAKMAK

MERHABA…

1939'lu yıllarda Kesrik Köyünde bir Kilise yığıntısında bulunan Roma Dönemine ait taş kitabeleri araştırırken Kızılay (Kesrik) Mahallesinden gelen bir haber bizi bayağı heyecanlandırdı.

Kızılay yani eski adıyla Kesrik Mahallesi'nde deprem sonucu yıkımı yapılan bir binada tarihi bir yapıya rastlandı. Yapılan incelemelerde ve ilk kazılar sonucunda bu binanın Roma Dönemine ait bir Kilise olacağı sanılıyor.

Kızılay Mahallesi'nde varlığı bilinen Roma Dönemine ait bir Kilisenin varlığını ararken bu sevindirici kazı çalışmaları bizi daha da umutlandırdı.

Kiliseyi bulmuştuk şimdi sıra taş kitabelerdeydi. Eldeki bulgulara göre taş kitabelerinin biri Harput Müzesindeymiş, burası da Elazığ Müzesine taşındığından taş kitabenin biri kapalı olan müzemizde.

Diğer taş kitabenin ise kaynaklarda o dönemki Kız Öğretmen Okulu'na nakledildiği ifade ediliyor. Kız Öğretmen okulu o dönem kapalı olduğunda kitabenin akibeti ise merak ediliyor.

Elazığ Halk oyunlarının efsane ismi Merhum Ferzan Alagök ile ilgili güzel bir dosya hazırladık. Eşi Tülay Alagök ve Ağabeyi Orhan Alagök'le görüştük. Merhum Ferzan Alagök son yıllarında Elazığ'da oynanan Halk Oyunlarından memnun olmadığı ve Halk Oyunlarına 'uyduruk' hareketlerin katılmasından şikayetçi olmuş.

Elazığ'ın Kadın Bestekarlarına bir yeni isim daha eklendi. İsveç'te yaşamını sürdüren Elazığlı Halk Ozanı Cemile Gültekin ile yapılan röportajı keyifle okuyacaksınız.

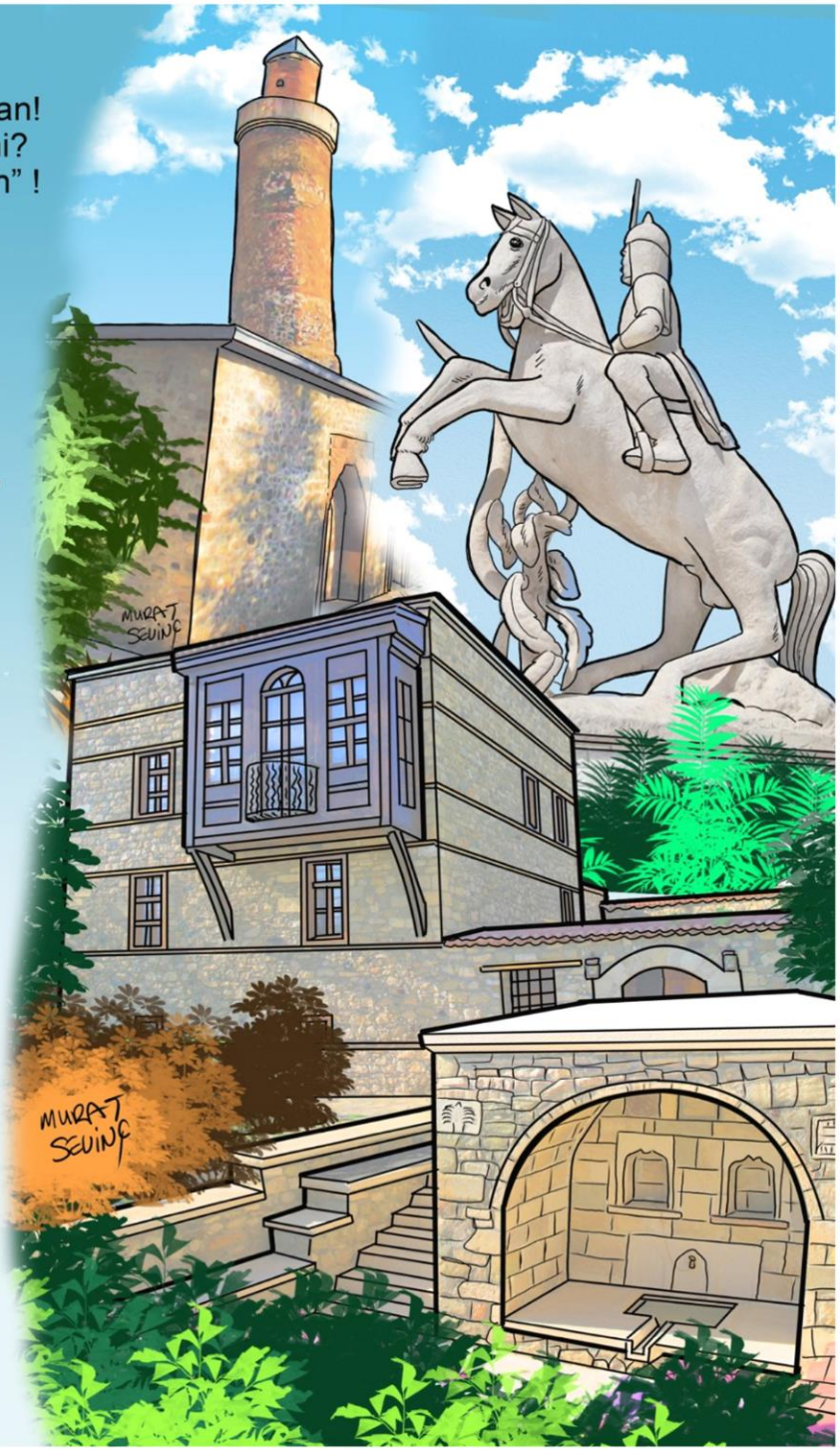
Bir büyüğümüzü daha kaybetmenin hüznünü yaşıyoruz. Elazığ bir değerini kaybetti. Ağabeyim kültür adamı Suat Yığmatepe vefat etti. Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine ve yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Ailemize yeni bir isim daha katıldı. Değerli eğitimci A. Faruk Pamukçu, yazılarıyla bizimle olacak. Kendisine hoş geldiniz diyoruz.

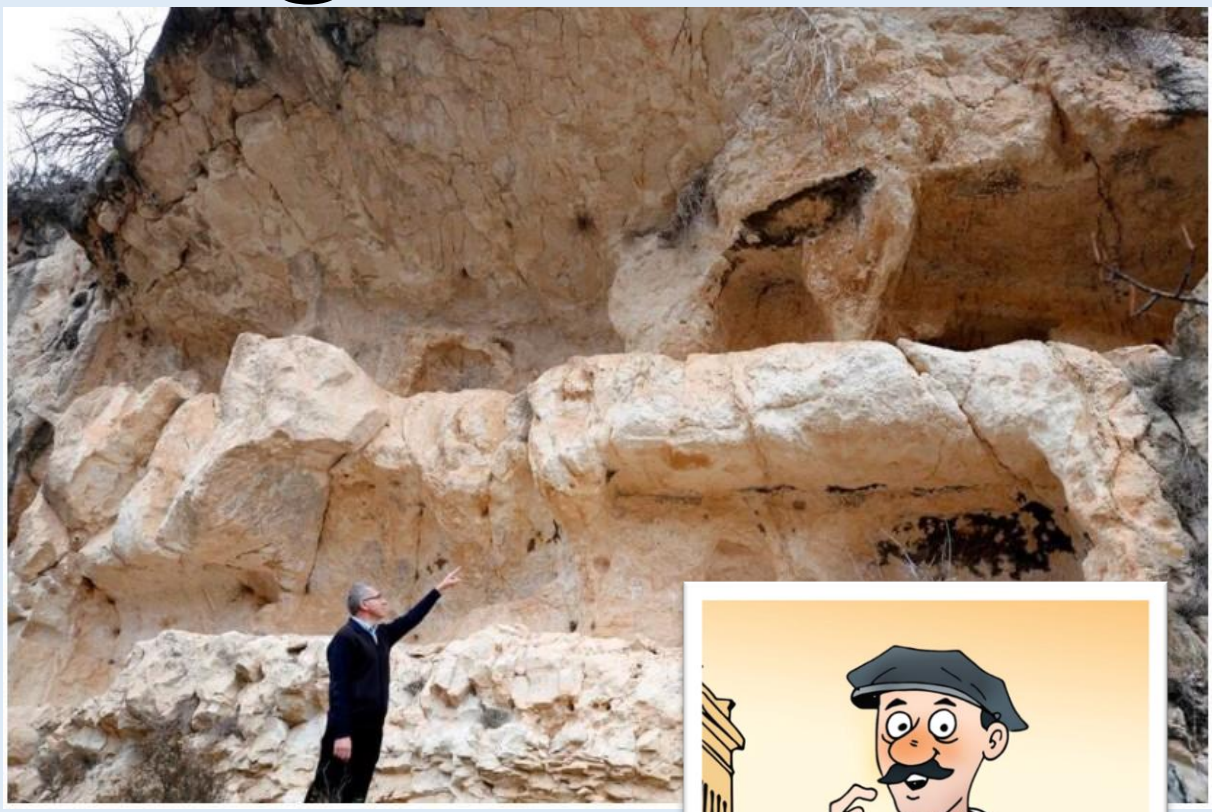
ELAZIĞ'A GİTSEM

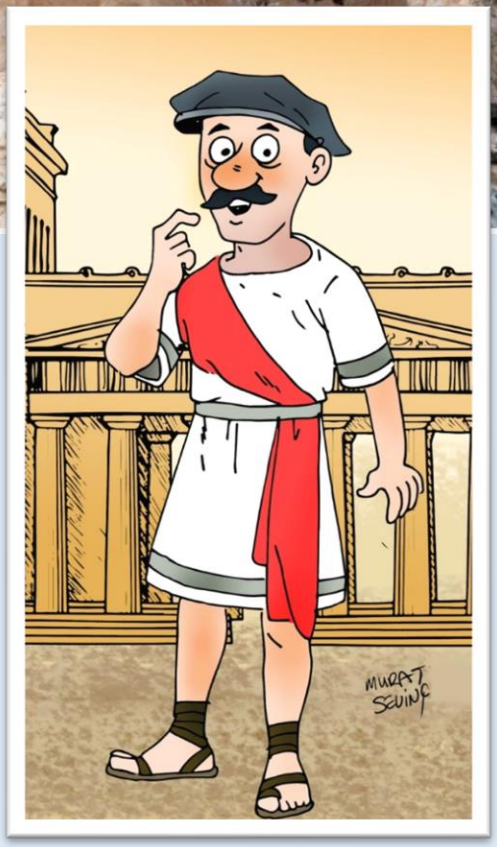
Girsem Sivrice'den çıksam Keban'dan!
Sorsam Gakgoş bana göl gösterir mi?
Kenan Temiz yine söyler "Bu handan" !
Mustafa Saygılı yol gösterir mi?
Geçirsem başıma 'sekiz köşe'yi,
Çayda çıra çalsa bulsam neşeyi!
Nure halayında görmem bir şeyi,
Üçetek giyenler kol gösterir mi?
Harput Kalesi'nden hoş seyretmesi,
Acıkınca yersin Harput Köftesi,
Derler çok meşhurdur taze meyvesi,
Kiraz yolmak için dal gösterir mi?
Ulu cami'de var eğri minare,
Sori Şelalesi akıyor nere?
Buzluk Mağarası sana buz vere,
Sağı üşütünce sol gösterir mi?
Gel acele etme düşme çabaya,
Daha uğramadın Üryan Baba'ya!
Kapalı Çarşı'da orcik ye baya!
Ağın leblebisi bol gösterir mi?
Golan kaplıcası döktürüyor ter!
Üç Lüleli Çeşme bir yudum su ver!
Yorulunca canın dinlenmek ister,
Şefik Gül Konağı hol gösterir mi?
Çık Harput'ta otur bak manzaraya!
Gakkoş halay çeker gir Tamzara'ya!
Yazdım Elazığ'ı verdim postaya,
Mektubu uzatan pul gösterir mi?
Erzurumlu Osman kalmadı tasan,
Gidip de gezmeyi arzular insan!
Elazığ'da çıkar bağrına basan,
Şöyle Gakkoş gibi kul gösterir mi?

Osman ALPSOY

Gakgo Romalı mı?

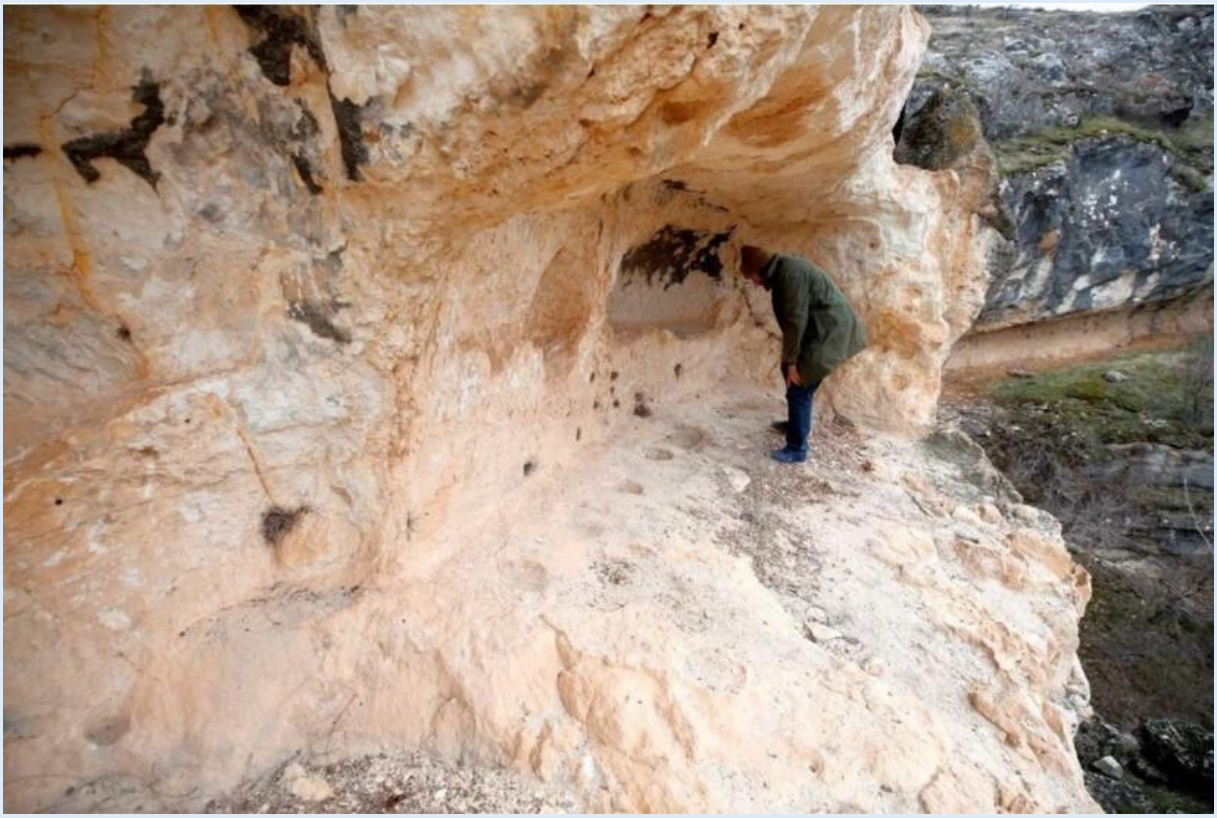

***Elazığ sınırları içerisinde Roma dönemine ait yeni kalıntılar bulunmaya devam ediyor. Bu kez de Ağın İlçesi Balkayası Köyü yakınlarında 1800 yıllık Roma dönemi kalıntılar bulundu.**

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'da 24 Ocak depreminin ardından kentsel dönüşüm çalışmaları için başlatılan kazılarda, Kızılay Mahallesinde ortaya çıkan bir yapının Kilise olduğu anlaşıldı. Elazığ Müze Müdürlüğü tarafından yapılan incelemelerde yapının kilise olduğu raporlandı. 3 ay boyunca yapılan sondaj çalışmalarında yapının duvarlarında yazılar ve apsis alanlar gün yüzüne çıkartılırken, Roma dönemine ait blok ve kesme taşların kullanıldığı görüldü. Çalışmalar hava şartlarının müsait olmamasından dolayı ertelenmişti.

Yine ocak ayında Ağın ilçesi Balkayası köyünde bir vatandaşın doğa yürüyüşü yaparken, tesadüfen Roma döneminden kaldığı belirlenen 2 bin yıllık yol tespit edilmişti. Fırat Üniversitesi (FÜ) Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi ve Harput Kalesi Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. İsmail Aytaç, yaptığı inceleme ve araştırma sonucu bugüne kadar literatürde yer almayan yolun, Roma döneminden kaldığını tespit etti. Aytaç, koruma altına alınan yolun,

turizme kazandırılması için çalışma başlattı. Yol köyden yaklaşık 5 kilometre uzaklıkta Ağın ile Malatya'nın Arapgir ilçesi sınırları arasında, yaklaşık 3 kilometre uzunluğunda, 6 metre genişliğinde sıralı dizilen taşlardan oluşuyor.

Roma Dönemine ait her iki kalıntılar üzerinde çalışmalar bitmeden bu kez yine Ağın İlçesi Balkayası Köyü yakınlarındaki bir vadide Roma dönemine ait 1800 yıllık kalıntılar tespit edildi. Bölgede araştırma yapan Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi ve Harput Kalesi Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. İsmail Aytaç bugüne kadar literatürde yer almayan vadinin Roma dönemine ait 1800 yıllık kalıntılar barındırdığını belirledi.

Prof. Dr. Aytaç, doğudan batıya doğru yaklaşık 4 kilometre uzunluğundaki vadide ayrıca erken Hristiyanlık döneminde sıkça kullanılan, 'katakomb' adı verilen çoğunlukla ölülerin gömülmesine hizmet eden, Hristiyanların gizli ibadet de yaptığı yapılar ile kaya zemine oyulmuş tahıl depoları gibi farklı buluntuları da tespit etti.

Art arda tespit edilen Roma dönemi kalıntıları Elazığ ve çevresinin Roma döneminde var olan bir yerleşim yeri olup olmadığı konusu düşünülmeye başlandı. Prof. Dr. İsmail Aytaç'ın Anadolu Ajansı'na yaptığı açıklamada, Fırat Nehri'nin de yer aldığı bölgenin Yontma Taş Devrinden itibaren tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliğini yaptığını, Keban Barajı kurtarma kazıları kapsamında yürütülen arkeolojik çalışmalarda geçmişi MÖ 6 binlere uzanan yerleşime ait izlerin ortaya çıkarıldığını söyledi.

Roma dönemi kitabeler nerede?

Kızılay Mahallesi'nde bulunan Roma dönemine ait Kilise yığıntılarının İ.S. 64 Yılı'na ait olabilir mi? 1939 Yılında Kesrik Mahallesi'nde bir Kiliseden çıkarılan Roma dönemi taş kitabeler, yığıntıları bulunan bu kiliseye mi ait?

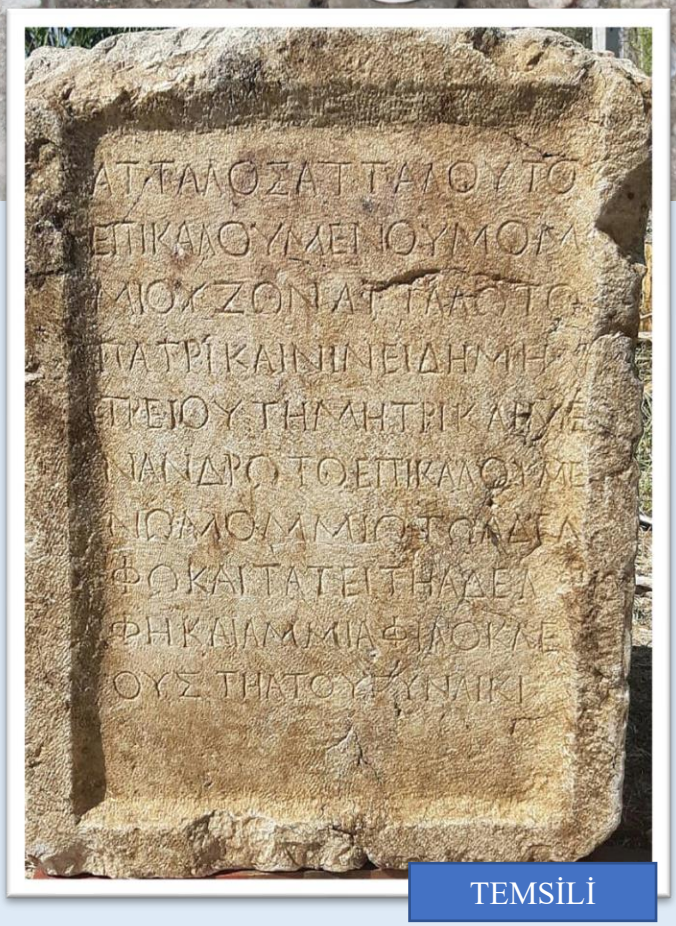
Yücel ÇAKMAK

Kızılay Mahallesi'nde bulunan Roma Dönemine ait olduğu sanılan yapı ile 1939 yıllarında yine aynı yörede bir Kilisede bulunan Roma Dönemine ait taş kitabeler arasında bir bağlantı olabilir mi?

Alman Bilgini Lehmann Haypt, 1939'lu yıllarda Elazığ'da ve Harput'ta Arkeolojik kazılarda bulunmuş. Bu kazılar neticesinde Harput Kalesi içinde oyulmuş merdivenler, tünel, hücreler ve su yollarını tespit etmiştir. Lehmann Haypt ayrıca o dönem köy Kesrik (Kızılay)'de ise bir Kilise ve Roma dönemine ait iki taş kitabe buluyor.

Bu kitabe ile ilgili; 1967 Elazığ İl Yıllığı'nda Harput Arkeoloji Müzesi'nde Kesrik Köyü'nden getirilen latince bir kitabenin Neron zamanına ait olduğu belirtiliyor.

TEMSİLİ

Öte yandan Yeni Fırat Dergisinde Elazığ ve yöresini tanıtan Cenani Dökmeci de bulunan bu kitabeler hakkında şunları aktarıyor:

"Kesrik'ten çıkmadan, bu köyde bulunan tarihi bir kitabeden de bahsedelim. Alman âlimlerinden Leyman Haypt tarafından keşfedilen, Neron devrine ait bir taş kitabede Armania seferine giden Roma generali Corbulo'nun üç lejyonla Kesriğe gelerek ordugâh kurduğu anlaşılmaktadır.

Bu kitabelerden birisi 1939 yılında kilise duvarından çıkarılarak Kız Öğretmen Okulu binasına nakledilmiştir."

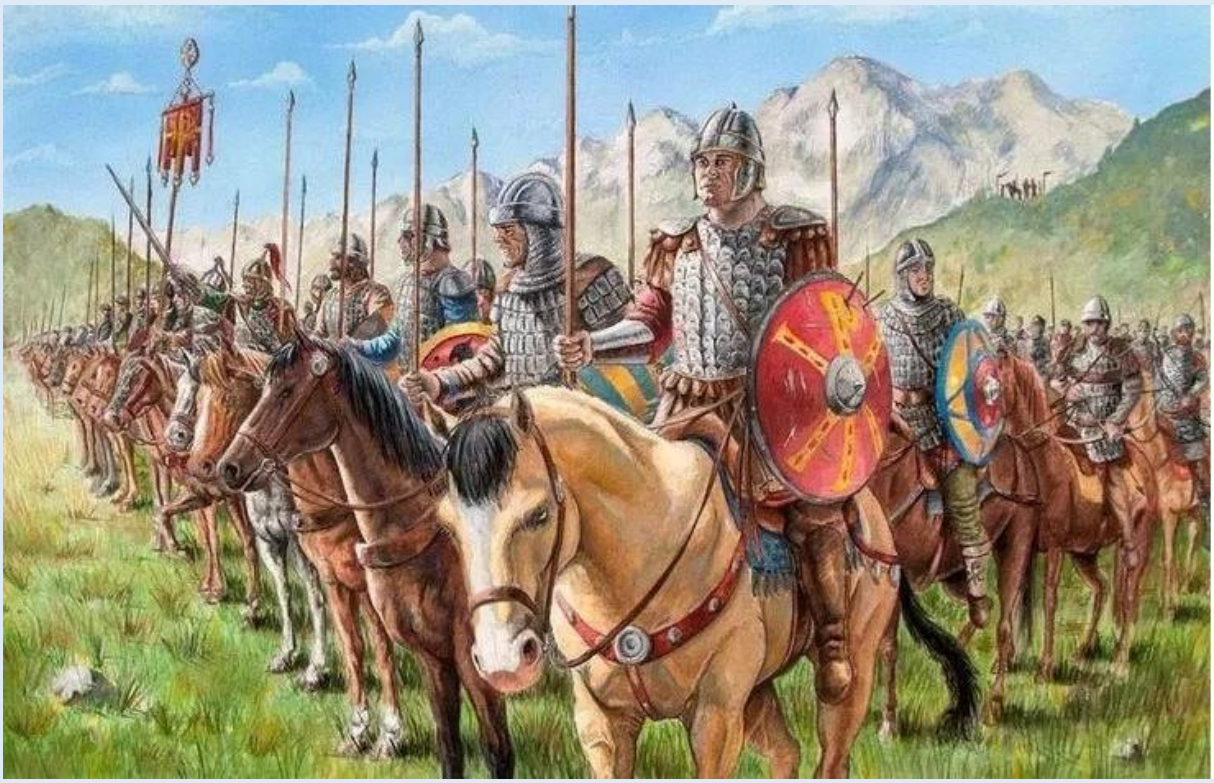
(Cenâni Dökmeci, Yeni Fırat Dergisi Sayı 8, s. 20).

O dönem yani 1939 yılında Kız Öğretmen Okulu faaliyette değildi. Okulun tarihi 1909 yılına dayanırken, birkaç kez isim değiştirerek açılıp kapanmış.

Elazığ Öğretmen Okulu 1928–1929 öğretim yılı başında Almanlardan kalma büyük bir binaya taşınmış. Okul, üç yıl sonra, üçüncü kez kapatılarak öğrencileri, diğer öğretmen okullarına dağıtılmış. Elazığ Öğretmen Okulu tam yirmi bir yıl kapalı kalmış.

1952 yılında şimdi Elazığ Öğretmenevi olan Eski Halkevi Binası'nda "Elazığ Kız İlköğretmen Okulu" adıyla yeniden açılıp, öğretime başlanmış.

1932 yılında kapanan okulun binası 1939 yılına kadar kaldı mı? Yoksa Cenani Dökmeci'nin ifade ettiği tarih konusunda bir yanılgı mı söz konusu?
Elazığ'da 24 Ocak depreminin ardından kentsel dönüşüm çalışmaları için başlatılan kazılarda, Kızılay Mahallesinde ortaya çıkan bir yapının Kilise olduğu anlaşıldı. Elazığ Müze Müdürlüğü tarafından yapılan incelemelerde yapının kilise olduğu raporlandı. 3 ay boyunca yapılan sondaj çalışmalarında yapının duvarlarında yazılar ve apsis alanlar gün yüzüne çıkartılırken, Roma dönemine ait blok ve kesme taşların kullanıldığı görüldü. Çalışmalar hava şartlarının müsait olmamasından dolayı ertelendi.
Kazı çalışmaları hakkında açıklamada bulunan Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müze Müdürü Ziya Kılınç "Doğu alanındaki yaptığımız çalışmalarda bir apsisin olduğunu ve apsisi gördükten sonra buranın bir kilise olabileceği kanaatini belirledik. Duvarların 4 tarafının tamamen kazarak yapının kalıntılarını ortaya çıkardık. 2021'de yaptığımız çalışmalardan tamamen kilisenin ya da bir manastırın dış duvarlarını tamamen ortaya çıkardık. Fakat bu yapının ne olduğunu tamamen öğrenebilmek için zemine inmemiz gerekiyor." dedi.
Kızılay (Kesrik), günümüzde şehir merkezinde bulunan bir mahalle. Geçmişte Ermenilerin yoğun olarak bulunduğu bu yerleşim yeri 1895'te ilk Ermeni isyanının çıktığı köydür. O dönem çeşitli kaynaklara göre Kesrik'de 2280 Ermeni, Surp Astvadzadzin Manastırı, Protestan Kilisesi, Katolik Kilisesi, Surp Manas Manastırı ve dört okul bulunmaktadır. Kesrik'in Roma dönemine dayanan bir geçmişi daha bulunmaktadır.
İ.S. III. Yüzyılda Harput çevresi tamamen Roma İmparatorluğuna katılmıştır. İmparator Neron'un zamanında Roma Generali Domitius Corbulo Doğu Anadolu'ya büyük bir sefer yapmıştır. İ.S. 64 yılına ait olan bu taş kitabelerden öğrenilen bilgiye göre; Corbulo 3 lejyon (18.000) kişi ile Harput önlerine gelerek ordugah kurmuş ve buradan doğuya yürüyerek Armenia üzerine ve İran'daki Pars Krallığına karşı sefere devam etmiştir. Corbulo bu seferinde büyük başarılar kazanmış; bu başarıları kıskanan Neron Corbulo'nun öldürülmesi için emir vermiş; bunu duyan Corbulo Roma'ya dönerek Atina'da İ.S. 67 yılında intihar etmiştir.
Kayıp taş kitabelerinin bulunmasıyla Kızılay Mahallesi'nde bulunan ve Roma dönemine ait Kilise olduğu düşünülen yapının Elazığ'ın tarihi açısından yeni bir sayfa açacak.

YORGAN VE YORGANCILIK

Atalarımız üç kıtaya binlerce yıllar boyunca, birbirinden farklı, birbirinden güzel ve dünyada çoğu bilinmeyen, muhteşem kültürümüzden kaynaklanan çokça geleneksel el sanatlarının mimarı ve uygulayıcısı olduğunu kanıtlamışlardır. Dünya'ya tanıttığımız bu zengin kültürümüzün emsalsiz örnekleri günümüzde artık çoğu unutulmaya yüz tutmuş olup, uygulayıcı ve yapıcıları da tükenmeye başlamıştır.

AHMET BULUT

Teknolojinin gelişmesi, yaşam şartlarının değişmesi, yeni nesillerin hayata farklı bakışları, bu el sanatı ürün ve eserlerin yerini, fabrika yapımı sanatsal hiçbir değeri olmayan ürünlere bırakmıştır, oysa el emeği ve göz nuru ile ilmik ilmik işlenen, maharetli meslek guruplarındaki usta zanaatkarların yaratıcılıklarının da katıldığı, ve çeşitli ritüellerle süslenen, isimlendirilen, anlamlaştırılan bu güzelim el sanatları eserleri artık çok nadir olan ve genellikle de baba mesleğini sürdüren kişiler tarafından az sayıda usta tarafından üretilmektedir.

Bu el sanatları içerisinde önemli bir yeri olan, en eski ve köklülerinden biriside çok kıymetli olan, hayatımızın değişmez bir eşyası olarak halen kullandığımız, analarımızın evlatlarına mutlaka bir tane yaptırarak verdiği yorgan ve onu yapan meslek erbapları yorgancıları hatırlayalım, hatırlatalım !!!

Yorgan, Türkçe bir kelimedir, kelime anlamı yatarken örtünmeye yarayan, içi pamuk veya yün gibi şeylerle doldurularak didilmiş geniş örtüdür. Bu kelime; Altaycada **"Yurkan"**, Kırgız Türkçesinde **"Curkan"**, Türkmencede **"Yorgan"**, Kıpçak dilinde **"Yoğurgan"**, Nogaycada **"Yuvırgan"**, Uygur Türkçesinde ise "**Yodkan**" olarak ifade edilmiştir. **Kaşgarlı Mahmut** bu kelimeyi Yogurkan olarak kullanmış ve şöyle örneklemiştir, "anıng üze yogurkan aşuldu" (onun üzerine yorgan örtüldü), ve ya, "yogurkanda artuk adhak kösülse üşiyür" (Yorgandan ziyade ayak uzatılırsa üşür) şeklinde yazmıştır.

Atalarımızın pamuk yetiştirip, bunu hallaç yayı ile atılıp (çırpılıp) yorgan, yastık ve döşek yapımı konusunda oldukça bilgili oldukları bilinmektedir. Yorgan geleneksel halk el sanatı sayılmasının yanı sıra, ekonomik ve sosyal hayatın anı zamanda kültür hayatının içerisinde ayrı bir yere sahiptir. Halk yaşayışının ve düşüncesinin kelimelere dile yansıması sonucu yorgan kelimesi pek çok anonim kaynaklı dil, edebiyat, atasözü, deyim, mani, türkü, dua ve beddualaların içersinde de kendisine yer bulmuştur.

Örneklersek;

Atasözleri; Yorgan gitti kavga bitti", "Bitli yorganı kimse üstüne almaz", "Ayağını yorganına göre uzat"

Deyimlerde; "Pire için yorgan yakmak", "yorgan döşek yatmak" yorgan kavgası yapmak,,

Dualarda; "Telli yorgan içerisinde yatasın" (Evlenesin)

Beddualarda; "Yazın ayrana, Kışın yorgana muhtaç olasın"

Manilerde; Ağaca attım urgan/Dibinde sarı yorgan/O yar benim olursa/Keserim çifte kurban,

Türkülerde; Mavi yorgan düreyim/Aç kapıyı gireyim/Her gün gel geç buradan/Yar olduğun bileyim.

Yorgan dikmek önce evlerde kadınlar tarafından yapılırken, daha sonra erkekler tarafından bir meslek olarak yapılmıştır, Her meslek gurubunun ahilik prensibine göre bir piri vardır, yorgancılığın piri ini ise Evliya çelebi seyahatnamesinde şöyle ifade etmiştir, Peygamber Efendimizin kızlarının çeyizini hazırlayan **Kamil Hindi'** dir.

Anadolu insanı içinde yorgan önemli ve kıymetli olmuştur, evlerde çokça yorgan, yastık ve döşek bulundurulur bunlar yüklük adı verilen dolaplarda üst üste konularak saklanır ve

gelen misafirlere kullandırılırdı. Evlerdeki yorgan, yastık ve döşek sayısının çokluğu aynı zamanda bir variyet göstergesi sayılmıştır. Anneler kızları ve oğulları için özel yorganlar **sırattır**, Sünnetlik ve evlilik çağına gelen çocuklarının çeyizine ziyadesiyle koyarlar. Gurbete gidecekler ise yorgan ve döşeğini sırtına alarak giderlerdi. Çok fazla çeşidinin olduğu bilinmekte ve yapımında kullanılan malzemeye göre de isimler verilmiştir, Atlas Yorgan, İpek Yorgan, Saten yorgan, Diba yorgan, Kutnu Yorgan, Yazlık yorgan, Kışlık yorgan, yün yogan, Pamuklu yorgan, Basma Yorgan, Mitel Yorgan gibi.

YORGANCILIK

Milletimizin yüz yıllar boyunca yarattığı bildiği, uyguladığı geleneksel el sanatları ve çeşitli Meslekleri, kuşaktan kuşağa aktarıp, yaşatarak günümüze kadar taşımıştır. Bu mesleklerden biriside yorgancılıktır, yorgancılık ustalık, meşakkat, yaratıcılık ve sabır isteyen bir meslek dalıdır. Eskiden her şehirde ve her mahallede çokça icra edilen yorgancılık, 80 li yıllarda elyaftan yapılma uyku seti adı verilen ev tekstili yorganların yapımı ve Kullanımı rağbet görmüş bu meslek dalına da ilgi azalmıştır.

Yorgan ustaları yanlarına birer çırak alır ona emek vererek kalfalığa taşır yıllar sonrada ustalık verirlerdi veya babadan oğla geçen bir meslek olarak devam edilirdi. Günümüzde artık çırak bulmanın bile zor olduğu, yeni kalfa ve ustaların çıkmayışı yorgancılık mesleğinin bitme noktasına geldiğini göstermektedir.

Teknoloji gelişti ancak yine de bir avuç usta inatla **Milli Kültür Mirası** olan yorgancılığı, hüner ve marifetlerini de katarak bir sanat eseri olarak yapmaya devam etmektedirler.

Yorgancılar genellikle sipariş usulüyle çalışır, ihtiyaç sahiplerinin yorgan üzerine kaplanacak olan kumaş cinsinin, renginin, üzerine işlenecek desenin, tek veya çift kişilik olacağı belirtilir ve içerisinde kullanılacak malzemenin seçimiyle başlar.

Yorgancı dükkanları diğer dükkanlardan farklı bir görünümdedir, genellikle dükkanın tamamına yakın bir bölümü, yerden 30-40cm yükseklikte tahta bir zemin ve üzeri muşambayla kaplıdır. Bu zemin üzerinde ayakkabılarını çıkararak çalışırlar ve olabildiğince temiz tutarlar.

Yorgan dikimi için usta önce Hallaç Yayı ile atılmış (Didilmiş-Kabartılmış) yün veya pamuğu, dikdörtgen şeklinde dikilmiş olan, Beyazlatılmış bez veya **Mermerşahi'**den yapılan torbanın üzerine serdiği, yorgan yüzünü teğeller ve içerisine doldurur. Elindeki 1m uzunluğunda, oklava kalınlığında (ayva ya da kiraz ağacından yapılmış) sopasıyla içerisini düzelterek tamamlar, bu işleme çatma denir.

Yorganı yere sererek üzerine işleyeceği motifi tebeşirle çizer, bu motifler bitki, hayvan ve geometrik desenlerden özenle seçilmiştir. Yorgan ustası çömelerek oturur, yorganı dizlerinin üzerine alır, yorgan iğnesi ve orta parmağına taktığı yüksük **(üsküf)** ile sabırla işlemeye başlar bu işlemede sırama denir. (Terzi ve yorgancılıkta çalışmaya başlayacak çırakların orta parmağı kıvrılarak birkaç günlüğüne bir iple bağlanırmış sebebi ise bu parmakların yüksük takmaya alışmasıymış).

Kullandığı ipliğin yanı yapacağı motiflere göre gümüş simde kullanırlar. Kumaşlar saten veya ipekse renk renktir (mavi, sarı, kırmızı, bordo, yeşil, pembe gibi), Karanfil, zambak, sümbül, lale, menekşe, papatya, beş yapraklı yonca gibi çiçek motifleri, Kuş, Tavus kuşu, kelebek, kırlangıç, arı gibi hayvan motifleri de tercih edilmektedir. Motifler ortadan başlayarak kenarlara kadar devam eder ve köşelerle birleştirilir. Yorgan artık hazırdır dükkân içerisinde askıya uzunlamasına bir süre asılarak kırışıklıklarının düzeltilmesi sağlanır. Tek kişilik bir yorganının ebatları 1.60- 210cm, çift kişilik yorgan ise 1.85-215cm dir.

Kültürel bir miras olan yorgancılık mesleğinin yaşatılması ve korunmasının sağlanması için, Esnaf ve sanatkarlar odalarının yetkilileri ve Devlet tarafından desteklenmesi, kaliteli ve uygun maliyetli ürün haline getirilerek dış ülkeler için hediyelik eşya olarak pazarlanabilmesi dileklerimle.

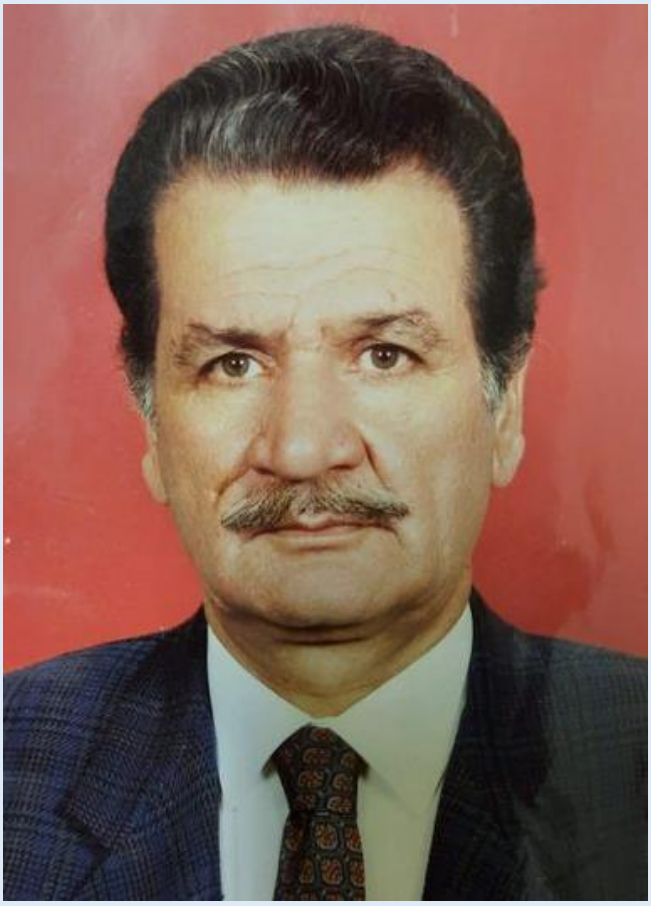
Elazığ Halk Oyunlarının efsane ismi Merhum Ferzan Alagök, ailesine Elazığ Halk Oyunlarının yanlış oynandığının üzüntüsünü paylaşmış.

Halk Oyunları bozuldu mu?

Tülay Alagök: "Elazığ oyunlarının hepsinin figürleri bozulmuş ve uydurma şeyler katılmıştır. Ferzan Alagök de bu yanlış oyunları seyretmeye tahammül edemezdi."

Yücel ÇAKMAK

Elazığ'ın yetiştirmiş olduğu kıymetli kültür adamı, Harput Müziği ve Halk oyunları kaynak kişisi, ud icracısı, Elazığ Musiki Cemiyeti'nin kurucularından Ferzan Alagök, beyefendi kişiliğiyle tanınıyor.

1939 yılında doğan Ferzan Alagök, 04 Kasım 2020 tarihinde vefat etmiştir. 81 yıllık ömrünü Elazığ kültürüne adayan, şehrimizin saygın kültür ve sanat faaliyetinde yer alarak bizlere unutulmaz hatıralar bırakan Ferzan Alagök, Harput Elazığ kültürüne yaptığı hizmetlerle her zaman saygıyla yâd edilecektir.

Ferzan Alagök, ağabeyi Orhan Alagök ile birlikte 1952 yılında Fikret Memişoğlu'nun öğrencisi olarak Elazığ Halkoyunları çalışmalarına katılarak sanat dünyasına merhaba dedi.

"Hepimizi özlemler içerisinde bırakmıştır"

Ferzan Alagök 19.01.1939 da Elâzığ'da doğduğunu ifade eden Eşi Tülay Alagök,

"Babası Orman Yüksek Mühendisi Kemalettin Aalagök'tür. Annesi Hafize Hanımdır. Dört kardeştirler. Ağabeyi Orhan, küçük kardeşleri Erzan ve Berrak'tır. İlk ve Orta öğretimini Elâzığ'da tamamlamıştır.
Elazığ İş ve İşçi Bulma Kurumu'nda memuriyete başlamıştır. Sonra bu kurumun müdürü, İşve İşçi bulma kurumu Malatya Bölge Müdürlüğünün kurucusu ve Bölge Müdürü olarak çalışmıştır. Daha sonra bu kurumdan ayrılıp Fırat Üniversitesi'ne geçmiştir. Fırat Üniversitesi'nde Personel Şube Müdürü olarak çalışmış, emekliliğinden bir yıl önce Fırat Üniversitesi Tunceli İktisati ve İdari Bilimler Fakültesi Sekreterliğine atanmış ve 2005 yılında emekli olmuştur.
1967 yılında Öğretmen Tülay Gürkan ile evlenmiş bu evlilikten Burak ve Bora isminde iki oğlu olmuştur. 2020 yılında vefat etmesiyle 53 yıllık evlilik hayatına veda etmiştir. Hepimizi özlemler içerisinde bırakmıştır." dedi.

"Kendini adamıştı"

Eşinin Harput Müziği Elazığ Halk Oyunlarıyla içiçe yaşadığını belirten Tülay Alagök, "Ferzan Alagök Elazığ Folklor Derneğinde müzik ve folklor çalışmalarında bulunmuş dernek başkanı Fikret Memişoğlu ile tanışmış ve uzun süre çalışmıştır. Harput musikisiyle uğraştı ve Demirbağ kardeşlerle icraatlarda bulundu. Hafız Osman Öge'nin öğrencisi oldu uzun süre müzik çalışmalarında bulundu. Bağlama, ud, cümbüş çalıp türküler ve klasik müzik söyledi. Kurucularından olduğu Elazığ Musiki Cemiyetinde yıllarca çalıştı.
Elazığ folklor ekibinde ekip başı olarak bütün oyunları oynadı. Elazığ türkülerinde birincilik, Çayda Çıra oyunu ile üçüncülük elde ettiler. Bu Ekipten sonraki ekip İngiltere'ye gitmiştir." dedi.

"Figürler bozulmuş"

Ferzan Alagök yalnız Çayda Çırayı değil bütün oyunları severek ve usulüne göre oynadığını ifade Tülay Alagök, "En çok da halayı severdi figürlerinde zarafet ve melodiye uyumu hiçbir folklorcuda görmedim. Yeri gelmişken söyleyeyim Elazığ oyunlarının hepsinin figürleri bozulmuş ve uydurma şeyler katılmıştır. Ferzan Alagök'de Bu yanlış oyunları seyretmeye tahammül edemezdi. Hayatta iken ondan Elazığ oyunlarının gerçek figürlerini öğrenmek kimsenin aklına gelmedi. Daha önceki konuşmalarımızda da bahsetmiştim Elazığ yaşayanı değil ölüyü anan bir şehirdir. Onun için Elazığ'dan bir şey beklemedik çevremizin dostlarımızın ilgisiyle yetindik.
Türkiye'nin en güzel şehirlerinden biri olan Elazığlı olmakla gurur duyuyorum. Her türlü spora açık kayak da dahil. Çok geniş musiki kültürü olan okumayı seven misafirperver bu şehir halkının taşınıp gitmekten vazgeçmesini şehrine sahip çıkmasını diliyorum." dedi.

"Ferzan kolbaşıydı"

Aynı ekipte birlikte oynayan Ağabeyi Orhan Alagök (86) de Ferzan Alagök'ün çok iyi bir ekip başı olduğunu belirterek, "1952 Yılı'nda Halk Oyunları oynamaya başladık. Bizleri Rahmetli Fikret Memişoğlu çalıştırıyordu. Ferzan, kolbaşıydı. Halk oyunlarında çok iyiydi.

Kendini tamamen veriyordu. Klarneti Mevlüt, Davulu ise Hıdır çalıyordu. Çok iyi bir ekiptik. Ben ve Ferzan'ın dışında hatırlayabildiğim Hüseyin Sarısaltık, Demir Korkmaz, Mustafa Dinç, Feti Özdemir, Saffet Malatacık, Hanifi Başaran ekipte bulunuyordu. 1958 yılında Ankara'da Türkiye birincisi olduk. O yıl ben üniversiteyi kazandığım için Ankara'da kaldım. Ekip Elazığ'a geri döndü. Ferzan benden sonra halk oyunlarına ve müzik çalışmalarına devam etti. Sesi de güzeldi. Hatta ut da çalıyordu." dedi.

Milli Eğitim Bakanlığı'ndan bakanlık müfettişi olarak emekli olan Orhan Alagök, Ankara'da yaşamını sürdürmektedir.

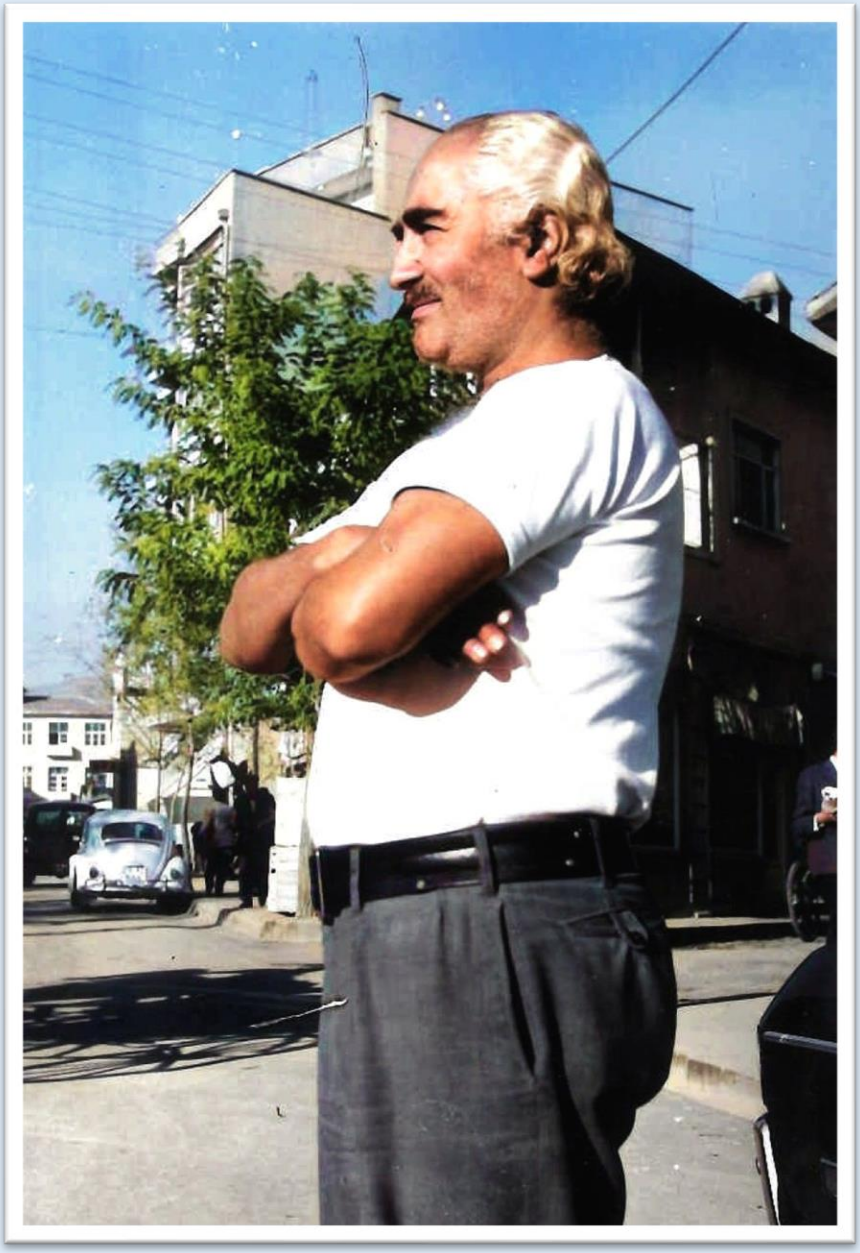
Kültürel faaliyetlerde başköşede

1998 yılında Elazığ Valiliğinin Tahsin Öztürk'ün öncülüğünde yürütülen "Notalarla Harput Musikisi" adlı çalışmada Lokman Tasalı, Hüseyin Sekü, Nihat Kazazoğlu, Nurettin Demirbaş ve Paşa Demirbağ ile birlikte görev yaptı. İki cilt halinde hazırlanan "Notalarla Harput Musikisi" adlı eserin hazırlanmasına katkı sağlayan merhum Alagök, 2006 yılından itibaren Manas Yayıncılık'ın öncülüğünde düzenlenen faaliyetlerde de aktif olarak yer aldı.

2010 Yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu, Harput Müziklerinin yer aldığı albüm çalışmalarına başladı.

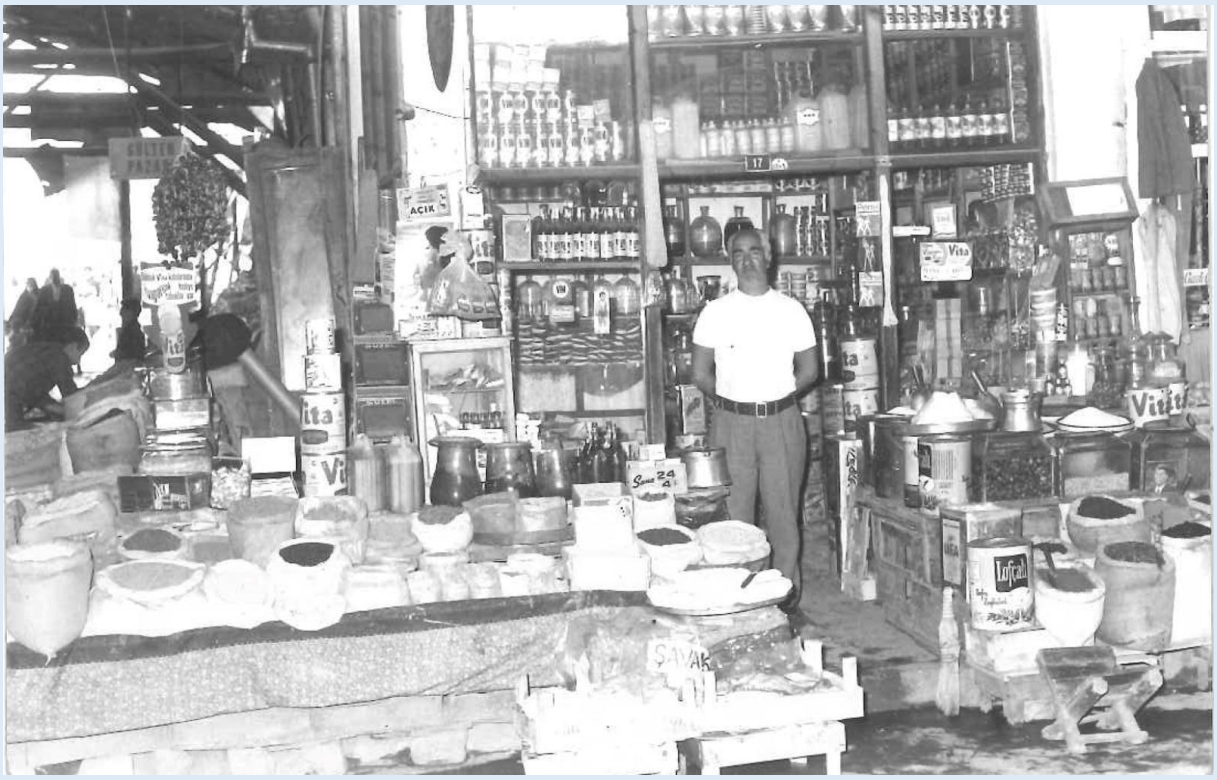
Harput Müziği Albümü için oluşturulan komisyon Koro Müdürü Ahmet Bulut başkanlığındaki komisyonda Harput Müziğine emek veren ve Elazığ'da müzik konusunda söz sahibi olan isimler yer alıyor. Komisyonda; Paşa Demirbağ, Lokman Tasalı, Nihat Kazazoğlu, Ferzan Alagök, Naci Onur, Nurettin Demirbaş, Koro Şefi Funda Kova, Koro sanatçıları Numan Tuncer, Erdal Özer ve Şengül Konyalı bulunuyordu.

ELAZIĞ'IN 'TARZAN'I RAMAZAN DEMİRBAŞ

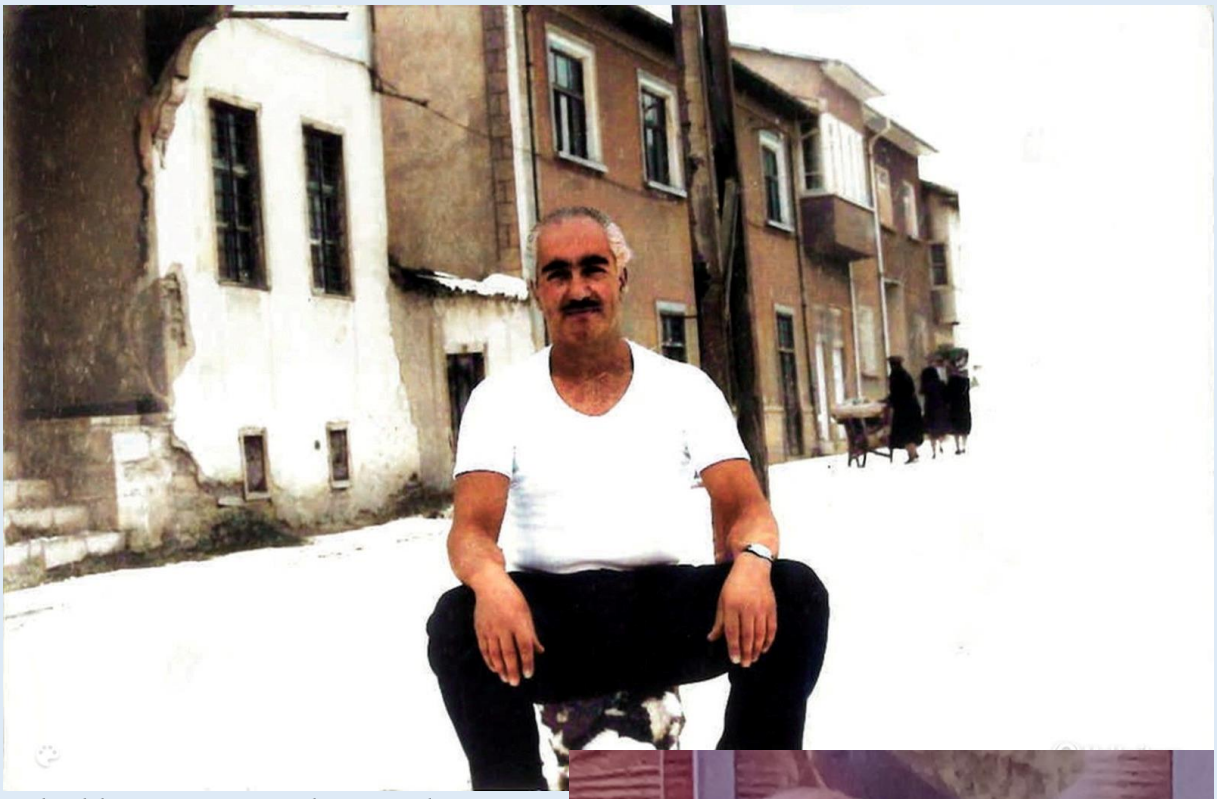
"Kapalı çarşıyı, 'Tarzan' lakaplı adaş Ramazan'ın o nefis düzenli baharat ve yemiş dükkânını görmek gelir içinizden... Fakat duyarsınız ki 'Tarzan' çoktan göçmüş sonsuzluğa…"

Prof. Dr. RAMAZAN DEMİR

YÜCEL ÇAKMAK

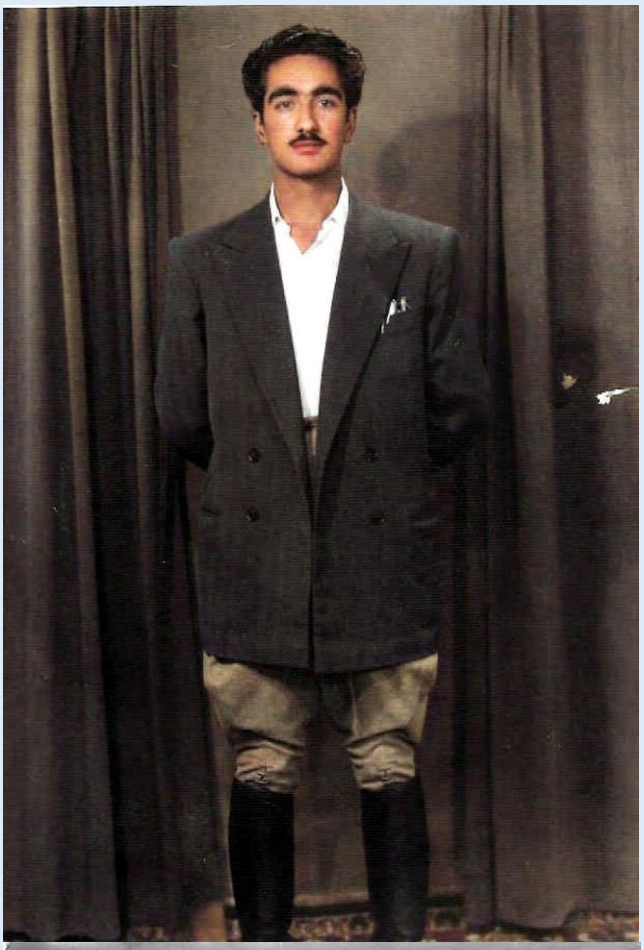
Kasaplar veya Kapalı Çarşı… Elazığ'ın merkez noktalarından biri… Tarihi bir çarşı… Sanmıyorum ki görmeyen veya gezmeyen bir Elazığlı olsun…
Oradan tırnahlı ekmek yanında üzüm ve tulum peyniri almayan Elazığlı olmasın…
Orayı bilenin aklında; balıkçılar, boynu bükük pisikler, soyulmuş kelleler, kelle kelle beyaz peynirler, Çavuş Emminin tırnahlı ekmekleri, sıra sıra orcikler… Birde Tarzan Ramazan, Poz bıyıhlı Çavuş Emmi, Sepetçiler, Fırıncı Zilfo Abi daha niceleri…
"Tarzan Ramazan" ismi ise unutulmayan isimlerin başında yer alırdı.
Beyaz pamuk saçı ve bıyığı, nurlu yüzü ve heybetli duruşu ve kıyafetiyle dikkat çekerdi. Kıyafeti diyorum… Çünkü yaz kış bisiklet yaka beyaz atletiyle gezerdi. Son yıllarda ise kışları deri yelek giyerdi.
Baharatçı dükkânın kapısı önünde elinde tavşan kanı çayıyla Çarşı'nın güler yüzüydü.
O zamanlar sadece atletli olmasıyla dikkatimi çekiyordu. Hayatı ve yaşamı hakkında fazla bilgi sahibi değildim.
Zaman su gibi aktıkça, yaşamımıza nostalji kavramı girdikçe bizim eskiye özlemlerimizde artmaya başladı.
Elazığ'ın "Tarzan Ramazan"ı oğlu Atilla Demirbaş anlattı. Müzisyen kimliğiyle tanıdığımız Atilla Demirbaş ile arkadaşımız Talat Özer görüştü.
"1926 Yılında Karakoçan'ın Sarıcan Köyünde dünyaya gelmiştir. 1930 lara kadar Sarıcan'da kalmıştır. Rahmetlinin tabiri ile annesinin ölümüyle, eşeğin heybesinde Elazığ'a gelmiştir. Rahmetli babamın Elazığ'a gelişi 1930 veya 31 yılları…
Şehre geldikten sonra bütün akrabalarımızın ikamet ettikleri eski Zaza Mahallesi'nde büyümüş ve kahvede çıraklık yapmıştır. Babam okuma yazmayı kahvede öğrenmiştir. Okula gitmeden kendi kendine öğrenmiştir. Rahmetli babamın bir huyu vardır bir takvim yaprağı da olsa okumadan atmazdı. En büyük zevki okumak ansiklopedileri karıştırmaktı. Ölene kadar da hep okudu. 1948'de Eskişehir'de askerlik görevini ifa etti. Hava Kuvvetlerinde askerliğini yapıyor. Benim uçak sevgimde herhalde rahmetli babamdan gelmektedir.

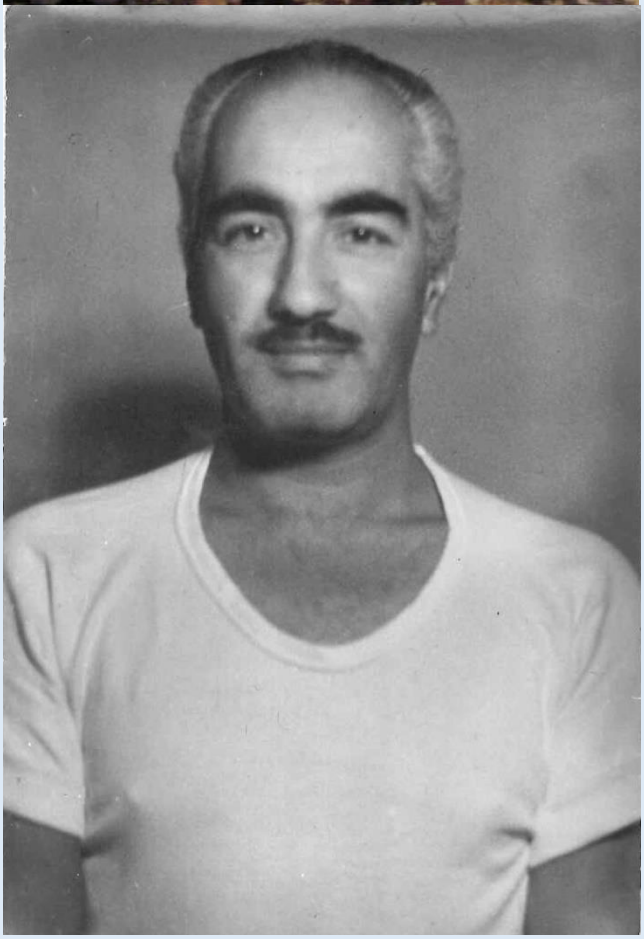

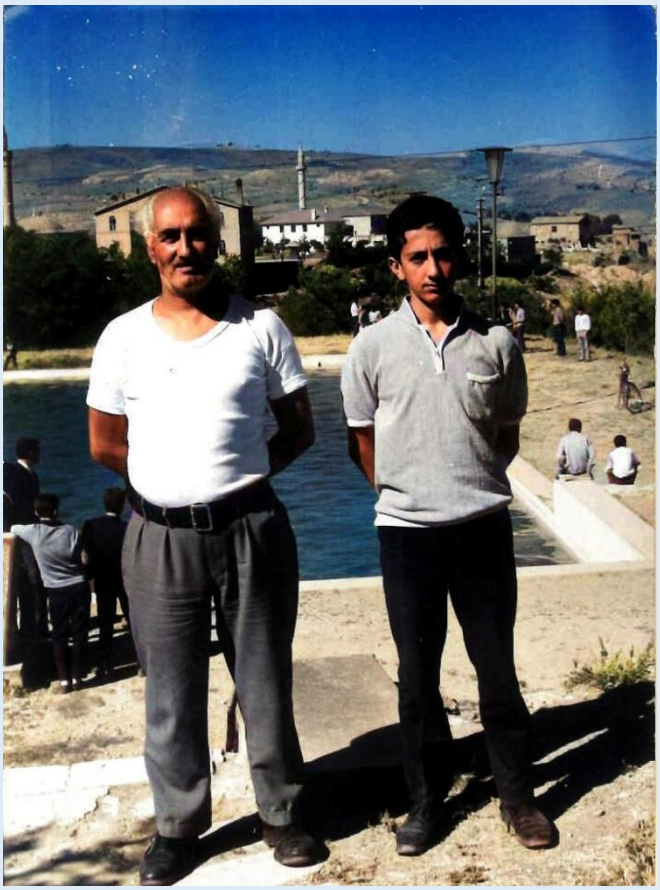
Askerlikten sonra Kapalı Çarşı'da esnaflığa başlıyor. 1985'e kadar ilk olarak kuru zahire baharat üzerine değil de sebze üzerine esnaflığa başlamıştır. 1960'lı yıllarda bakliyat ve başlamış. Babam Kapalı Çarşı içerisinde kaldığı süreçte hiç kimsenin kalbini kırdığını sanmıyorum. Herkes tarafından sevilip sayılıyordu.
Babam çocukluk dönemini bize anlatırdı. Sarıcan Deresinde hep yüzerlermiş. Sudan çıktıktan sonra sırtını hep taşlara verirmiş. Anlattığına göre o taştan kalktığında derisinin bir kısmı taşa yapışırmış. O dönemden vücudu alışmış. Biz gözümüzü açtık babam yaz kış beyaz atletle gezerdi. Her gün o atletini değişirdi. Kahverengi ve siyah kaşe pantolonu vardı. Birde küçük bir bıçağı vardı.
Rahmetli babam kahvede çalıştığı dönem harçlığını biriktirir, trene biner Diyarbakır'a gidermiş. Diyarbakırlı Celal'ı (Güzelses) dinlemeye giderlermiş. Bizi içeri almazlardı bahçenin kenarında oturup dinlerdik derdi. Çok büyük bir Celal Güzelses hayranıydı. Bende hem babamın sesi hem Celal Güzelses hem Enver Demirbağ hem Paşa Demirbağ dinleyerek ve bunların sesiyle büyüdük.
Her yönüyle bize örnek olan biriydi."

Ramazan Demirbaş, 10.12.2005 tarihinde vefat etti. Araştırmacı Yazar Ahmet Bulut, "Tarzan Ramazan"ın ölümünden sonra 23.12.2005 tarihinde yazdığı bir yazıyı bana gönderdi.

"KAPALI ÇARŞI ÇIPLAK KALDI
Elazığ'da bir yaprak dökümü daha yaşandı, kolay değil seksen yıllık yaşantısının tam yetmiş yılını, yaz demeden kış demeden, sıcak ya da soğuk demeden sadece özenle yıkanmış ve ütülenmiş beyaz atletiyle geçirmekle ünlenmiş, ilimizdeki tüm insanların sevip takdir ettiği Ramazan DEMİRBAŞ'ı (Halk arasında Çıplak Ramazan olarak bilinen) kayıp ettik.
Beyefendiliği, güler yüzlülüğü, insanlarla olan çok iyi diyalogu, Ahilik geleneğinden gelen esnaflık anlayışıyla çevresinde sevilen ve sayılan bu güzide insan kendi isteğiyle oluşturduğu hayat tarzını yaşadı ve tüm faniler gibi seksen yıla sığan yaşamını noktaladı.
Kapalı çarşıda uzun yıllar esnaflık yaparken çevresindekilere, faziletli yaşantısı ve çalışkanlığıyla örnek olan, geliştirdiği kol ve göğüs kaslarıyla sağlıklı vücudu ile bütünleştirdiği, temizliğin simgesi beyaz atletiyle mesajlar veren, Çıplak Ramazan, özenle topladığı bitkisel otların tarifini de verip satarak bir geleneği de sürdürmüştür.
Beyaz atleti, kahverengi kaşe pantolonu, kalın hakiki deri kayışı ve zaman zaman kemerine taktığı küçük çakısı, göze hoş gelen vücut yapısı ve tipik yürüyüşüyle tanınırdı. Yiğit ölür namı kalır sözünden hareketle Ramazan Demirbaş, ilimizin munis ve güzide insanlarından birisi olarak nam bırakmıştır.
Kapalı çarşıya girenler yıllarca onu ya çalışırken ya da küçük gem sandalyesinde otururken veya tenekeden yapılmış küçük ibriğiyle usulüne uygun abdest alırken görmüşlerdir, tanımayanlar ise kış aylarında atletle gezdiğini görünce şaşırmışlardır.
Yetiştirdiği evlatları da Elazığ kültürüne ve musikisine emek vererek katkı sağlarken, bir oğlu da baba mesleği geleneğini sürdürmektedir. Köklü kültürü olan ilimizin, yetiştirdiği bu renkli ve güzel insanların unutulmaması dileğiyle kendisine tanrıdan rahmet ve kederli ailesine de baş sağlığı dilerim."

Tarzan Ramazan Amca hakkında birkaç hikâye ve anı bulmak için dostlarla temas geçiyorum.
Kasaplar veya Kapalı Çarşı'da o dönemler esnaf olan Şeref Adıgüzel'e ulaştık. Tarzan Ramazan'ın baba dostu olduğunu belirten Adıgüzel, Ramazan Amca'nın sahip olduğu 'Rambo' olarak adlandırılan bir bıçak yüzünden gözaltına alındığını söyledi. 1980 ihtilali sonrası güvenlik güçlerinin bıçağa el koyduğunu ifade eden Adıgüzel, o dönem bütün bıçakların uç kısımlarının kırıldığı gibi Ramazan Amca'nın da bıçağını ucunun kırıldığını söyledi. Şeref Adıgüzel, Ramazan Amca'nın bıçak yüzünden bir süre cezaevinde kaldığını da belirtti.
Ramazan Amca'nın yüzünü ağartacak oğulları ise Elazığ kültürünün kilit taşları oldular. Nurettin ve Atilla kardeşler Elazığ Musıki hayatına adlarını altın harflerle yazdırdılar.
Harput-Elazığ türkülerini bilimsel esaslara göre notaya alma çalışmaları yapan Nurettin Demirbaş ve EMKD'de kanun hocalığı ve de Türk Sanat Müziği Koro Şefliği yapmış olan Atilla Demirbaş…

Bununla da kalmıyor Demirbaş Ailesi'nden son nesil olarak Ramazan Amca'nın torunu Atilla Demirbaş'ın oğlu Gültekin Demirbaş ise kanun sanatçısı olarak müzik dünyasında yerini alıyor.
Öyle ki 21 Ekim 2018 Pazar günü Elazığ Belediyesi ile Elazığ Kültür Ve Musiki Derneği'nce ortaklaşa hazırlanan 'Babalar Oğullar Ustalar Çıraklar' Harput Müziği Konseri düzenlendi. Saz heyetinde yer alan Atilla Demirbaş oğlu Gültekin Demirbaş ile beraber kanun çaldı.

ÇOCUKLUĞUMUN BİT MEYDANI (BİT PAZARI)

Belki yaşımız ilerlediğindendir eskiye özlem. Bir de bazı mevzuları gençlerin bilmesi açısından bu yazıyı yazmak istedim. 70'li yıllardan bahsedeceğim. Memleketim Elazığ'ın renkli, saf, fakir ama kirlenmemiş bir mekânı bit meydanı. Bu günkü adı ile Hürriyet Meydanı. Belki o zaman da Hürriyet Meydanı idi, ancak halk arasındaki adı "Bit Meydanı".

AHMET
FARUK PAMUKÇU

Dedemin, Aşağı Yemeniciler Sokağında ayakkabıcı dükkanı vardı. Biz Elazığlı olmamıza rağmen dedemin dükkanındaki tabela "Kığı Pazarı" idi. Dedemin bir de lakabı vardı. "Müdür Ahmet". Kendisi herhangi bir kamu kurumunda çalışmamış olmasına rağmen lakabı bu idi. Dedem, dükkanında daha çok kara lastik, cizlavet, naylon ayakkabı satardı. Kundura da vardı, ancak fazla değildi. Müşterilerinin büyük bir kısmı Elazığ, Tunceli ve Bingöl kırsalından gariban insanlardı. Bu garibanların şehirde olan herhangi bir işinde Dedem, en büyük yardımcıları, rehberleri idi. O zaman şehre gelmek bayağı meşakkatli bir iş idi herhalde. Hastası olanlar Dedeme gelirdi, O da önlerine düşer doktora götürürdü. Düğünü olanlar Dedeme gelirdi. O da önlerine düşer alışverişe götürürdü.

Düğün için ne alınırdı? Önce bir pirinç karyola, sonra bir çeyiz sandığı, bir dikiş makinesi, bir kilim, içi ot ile doldurulmuş bir takım divan yastığı vb. Bugün bunların hepsi hayatımızdan çıkan eşyalar, o günün en önemli demirbaşları idi. Sonra köylüler cevizlerini pazarlamak için şehre Dedemin dükkanına getirirlerdi. Ağzına kadar cevizle dolu kıl çuvallar dükkanın önüne yığılırdı. Sonra demek ki alıcı bulunur cevizler ortadan kaybolurdu.

Bit meydanının en büyük özelliği amelelerin sabah toplandığı bir mekandı. Şu anda Saray Camii'nin olduğu yerde, o zamanki adı ile Hapishane Camii vardı, yakınında Hapishane olduğu için o isim verilmişti. Hapishane Camiinin üst köşesinde ameleler toplanırdı. Sabah inşaatında, bahçesinde işçiye ihtiyacı olanlar oraya gelir, birkaç garibanı kamyonetin arkasına alır işe götürürdü. İşe gidenler şanslı idi.

Bit meydanın ortasında "mezat" kurulurdu. Eski, ikinci el eşyalar açık artırma ile satılırdı. Açık artırmayı yapan kişi bir sandığın veya sandalyenin üzerine çıkar, "yok mu arttıran, saaattım" diye elindeki malları satardı. Meydanın bir köşesinde pide fırını vardı. Fırının önünde birisi bakır leğende dolmalık biberleri yağda kızartır, ekmeğin içerisine koyarak satardı. O zaman benim de bu biberlerden yemişliğim vardır. Öğrencinin veya amelenin cebinde fazla parası olmazdı. Demek oradaki insanların gücü biber ekmek yemeye yetiyordu. Ama inanın o biber kızartmasının tadını hala arıyorum. O zamanlar şimdiki gibi

ucuzundan tavuk döner yoktu. Sonraki yıllarda tavuk döner hayatımıza girdi. Camekanın içinde lahmacun veya haşlanmış yumurta satılırdı. Alternatif daha çok bunlardı.
Meydanın diğer köşesinde seyyar berber vardı. Sokağı ortasında iskemlede oturtulan müşteri traş edilirdi. Berberin usturasını keskinlettiği kayışı vardı, bir de traştan sonra müşterinin yüzünü yıkadığı ibriği ve bakır leğeni. Hemen berberin yanında seyyar fotoğrafçı vardı. Su fotoğrafçısı. Fotoğraf lazım olan traşı olduktan sonra bir de su fotoğrafı çektirirdi. Su fotoğrafı siyah beyaz ama biraz da bulanık çıkardı.

Bit meydanının alt tarafında bir de "Şıra Meydanı" vardı. Halen de var. Orada da daha çok kurutulmuş meyve ve sebzeler, pestil, orcik, ceviz vb. satılırdı. Oranın hemen altında ise "Hancılar" vardı. Köylüler, şehre binek hayvanları ile gelir, atını, eşeğini hancıya teslim ederlerdi. Hancı da bu hayvanların yemini suyunu verir, gerekirse nallarını yenilerdi. Tabi demir çekiç sesleri de eksik olmazdı. Hancı olur da "Semerci" olmaz mı, bir de semerciler vardı. Binek hayvanlarının semerlerini, palanlarını, eyerlerini yaparlardı. Bu anlattıklarım çocukluğumdan kısa bir kesittir. Hamdolsun bugün memleketimiz gelişti, insanlarımızın genel olarak refah seviyesi yükseldi. Artık kimse ayakkabısının altına pençe yaptırarak giymek zorunda kalmıyor. 20 TL ye de ayakkabı var, 1000 TL ye de. Yeter ki sağlık olsun, huzur olsun, birlik beraberlik olsun. Her türlü zorluğu aşacağımıza inanıyorum. Her şeye rağmen Bit Meydanının kokusunu, Aşağı Yemeniciler Sokağının kokusunu özlüyorum.

Çaydaçıra Derginizi
artık dergilik.com.tr'de okuyabilirsiniz.
Dergilik uygulamasını cep telefonunuza indirip ücretsiz okuyunuz.

Atıl Malzemeden Sanat Yapıyor

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'da yaşayan 65 yaşındaki Cevat Ünal, atıl durumdaki malzemeleri sanata dönüştürüyor.
Elazığ'da yaşayan bir çocuk sahibi Cevat Ünal, iki yıl önce emekli oldu. Ünal emekli olduktan sonra kısa süreler içerisinde 3 kez kalp kriz geçirdi.
Her krizde kalbi duran ve yeniden hayata döndürülen Ünal, bunlara bağlı olarak kısmı felç geçirdi. Felç sonrasında da hafıza kaybı yaşayan Cevat Ünal edindiği hobi ile hayata tutundu.

İnşaatlardan topladığı atıl durumdaki PVC borularını sanata dönüştüren 65 yaşındaki adam, bu sayede hem rehabilite oluyor hem de geri dönüşüme katkı sağlıyor. Evinin balkonunu küçük bir atölyeye çevirerek el emeği göz nuru eserleri üzerinde çalışan Ünal, her türlü figürü işlediği atıl boruları başta abajur, avize ve aplik olmak üzere bir çok ürüne dönüştürüyor.

"Bu bir sanattır"

Emekli olduktan sonra atıl durumdaki malzemelerden çeşitli ev eşyası yaptığını belirten Cevat Ünal, "Emekli olduktan sonra ne yapabilirim, diye düşündüm. Atıl PVC boruları gördüm. PVC boruları pintevest (baskı) vasıtası ile neler yapıldığını gördüm ve ondan sonra bende başladım. Abajur, avize gibi şeyler yaptım. Yazın inşaatçı arkadaşların yanında oyma işlerini yaptım, kışın da kendi balkonum da gördüğünüz gibi bu işleri yapıyorum. Bir tek PVC boruyla kalmadım, taşlardan yaptım, fındık ve ceviz kabuklarından, salyangoz kapaklarından ve su kabaklarından malzemeler üretmeye çalıştım. Benim niyetim, kendim için değil. Memleketime birkaç gence bu sanatı aşılayabilirsem ne mutlu bana" dedi.

Tasarımlar kendisine ait

Geri dönüşüme katkı sağlamaya çalıştığını ifade eden Ünal, "Yani inşaatçı arkadaşlarım ve çevrem de bildiğim için bana her türlü malzemeyi getiriyorlar. O günkü haleti ruhiye ile ne yapmam gerektiğini kendi kafamda tasarlıyorum, ondan sonra icraatıma geçiyorum. Çoğu arkadaşım ve çevrem de beğendi. Bana destek oldular. Eşim, balkonda çalışmama izin veriyor, sağ olsun benle beraber temizliğini yapıyoruz. Çevre kirliliğini bertaraf etmek için elimden geleni yaparak atıl malzemelerin hepsini topladım. Elime ne geçiyorsa, onları geri dönüşümünü sağladım. Başarılı olduysam ne mutlu bana. İnşallah benim gibi arkadaşlarda en azından bu işi yapar, bir sanat sokağı bir atölye kurabilirsek ne mutlu bizlere" diye konuştu.

Hastalıklar pes ettirmedi

Birçok kez ölümden döndüğünü ancak uğraştığı iş sayesinde hastalığı atlattığını dile getiren Ünal, "İnşaatlardan topladığım atıl boruları geri dönüşüme kazandırmak amacıyla abajur, avize şekline dönüştürüyorum. İçine lamba döşedik, onları internet vasıtasıyla satmaya çalışıyorum. Tabii bunlar emek ister. Bir plastik PVC boruyu yapıp bitirmek en az 3 günümü alıyor. Üç günde anca yapabiliyorum. Avize, abajur veya aplik şekline getiriyorum. Çok mutluyum, benim için yemek yemek ikinci planda kalıyor. Yemek yemeyi ve çay içmeyi çok seven bir insanım ama bunlara başladığım zaman kendimden geçiyorum. Bu arada benim 3 defa kalbim durmuş, hafıza kaybı yaşamışım ve felç olmuşum ancak bunlara başladıktan sonra çok şükür hayata döndüm hayatımdan çok mutluyum herkese de tavsiye ederim" şeklinde konuştu.

Cevat Ünal'ın annesi merhum Emine Ünal, Elazığlılar tarafından sevilen ve sayılan, sanatçı Erkan Oğur ile Fırat Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Erkin Oğur'un da halası oluyor.

Gazi Caddesi kültürü

Yetmişli yıllarda Gazi Caddesi'nde birbirine selam vermeden geçen pek nadirdi.
Hemen herkes herkesi tanırdı. Gazi Caddesi stres atma yeriydi sanki. Her gün orada bir tür atmak bir alışkanlıktı, tutkuydu.

BİLAL CİVELEK

Selamlaşmaktan öte tur atarken birbiriyle şakalaşmalar, karşı yoldaki arkadaşına lakabıyla takılmalar caddenin kültür özelliğiydi.
Şimdi ismini vermeyeyim bir sanatçı arkadaşımız vardı, o zaman saç ektirmemişti. Gazi Caddesi'nde gezerken tam Keban Pastanesi'nin önüne geldik, dedik ki sen burada uzun hava çekemezsin. Zaten o yürek sende yok. Verdik gazı kardeşimize. Derken iyice yapamazsın diye kızdırdık. Zaman akşamüstü. Cadde lebaleb dolu…
Daha fazla dayanamadı eli kulağa attı Gamzadeleri söyledi. Abartmasız yürüyenlerin çoğu durdu dinledi.
Deli Cevdet Gazi Caddesi'nde gezmeyi çok severdi. Belki o da kızdırılmak istediği için Gazi Caddesi'ne gelirdi. Zaten bir ıslık kızmasına yetiyordu. Alpay Pasajı'yla aynı sırada, eski Damat mağazasının yeri manavdı. Cevdet gelir orada istediği meyveyi şapırdata şapırdata yer giderdi.
Ona her şey bedavaydı. Kimse hiç sesini çıkarmazdı. Başka hangi deli derseniz hepsi Gazi Caddesi İstasyon Caddesindeydi. PTT meydanı Gazi caddesinin istasyonuydu. Gezenler orada fır dolanır geri giderlerdi.
Gazi caddesi Elazığ kültürünün sergilendiği yerdi. Her Elazığlı gazi caddesinde buluşurdu ve oranın havasını solurdu.
Geçen gün vefat ettiğini duydum; rahmetli Keban kumaşın sahibi Nihat Nar, yine rahmetli Şekerci Yavuz'un şekerleme, lokum dükkânı ve onlarca esnaf Gazi caddesinin sembolü haline gelmişlerdi.
Allah hepsine rahmetiyle muamele eylesin.
Gazi caddesi turu beşkardeşlere varmadan spor salonu köşesinde biter geri dönülürdü. Yorulan Cemiloğlu parkında oturur bir çay içerdi.
Dönerken Gölcük sineması bitişiğinde cama yapıştırılmış Turan gazetesini okuyanlarla karşılaşırdık. Gözleri keskin olanlar geride dururdu, bozuk olanlar cama yapışırdı. Elazığ'ın gündemi Turan gazetesi belirlerdi. Cesurdu, her şeyi yazardı. Kimseden korkmazdı. Yanlışa yanlış doğruya doğru… Turanlardan biri mutlaka sinemanın girişinde taburede otururdu. Gazeteyi kendi matbaalarında, kendi imkânlarıyla çıkardıkları için kimseye gebe değillerdi. Kimseye yalakalık yapmazlardı. Çatır çatır yanlışları manşet atarlardı.
Gazi caddesi fossoların gezdiği yer değil, Gagko'ların gezdiği yerdi. Kimse kimseye ilişmezdi, laf atmazdı. Elazığ eski gazi caddesi bir okuldu, bir kültür eviydi, selamlaşma görüşme yeriydi.
Gazi caddesinde bir şey daha vardı ki, Harput kültürünün en güzel davranışıydı; herkes birbirine saygılıydı. Bu sıradan saygı değildi, büyüklerin ellerine eğilir öpülürdü. Caddenin ortasında da olsa büyüğün eli öpülür, büyük de küçüğün gözlerinden öperdi.
Bu kültürü sakın küçümsemeyin, çünkü bunu bırakalı saygı maygı kalmadı.
Bir gün Deli Recep Gazi caddesinde önümüze çıktı. Herkesin tek tek yüzüne bakarak: "Ben seni tanım ha! Sen falan mahalleden filan adamın oğlusun!" Bana da aynı sözleri söyledi ve birlikte eve gittik. O gece misafir ettim ama artık diğer günler de gelmeye başladı. Recep dışarıda kalmasın üşümesin diye rahmetli annem kapıyı açık bırakırdı. Onun yatağını hazır sererdi. Gerçekten de Recep gelir, kimseyi rahatsız etmeden geçer yatağında yatardı.
Buydu Elazığ kültürü, dolayısıyla Gazi caddesi kültürü. Sahi hala var mı?

Karakoçan'dan İsveç'e uzanan bir yaşam hikayesi…

Elazığlı Halk Ozanı

***Yaşadıklarını ağıta döken Cemile Gültekin, her türkünün her bestenin bir hikayesi olduğunu ve bu döneme kadar bestelediği eserlerin kaynağının memleket de yaşadığı kültür, gelenek ve göreneklerin ilham kaynağı olduğunu söyledi.**

YÜCEL ÇAKMAK

Elazığlı Kadın Bestekarlarına bir isim de İsveç'ten katıldı. Karakoçanlı Halk Ozanı Cemile Gültekin, söz ve müziği kendisine ait olan eserleri seslendiriyor

Yaşamını İsveç'te sürdüren Cemile Gültekin, müzik yaşantısına Elazığ Musiki Cemiyeti'nde başladı. Elazığlı birçok hocadan ders alan Gültekin'in ilk hocalarından biri de Ünlü Sanatçı Esat Kabaklı'dır.

Sorularımıza içtenlikle cevaplayan Cemile Gültekin, 1967 yılında Karakoçan İlçesi'nnde doğdu. 7 kardeş olduklarını belirten Gültekin, "Ailenin 3 cü ve ikiz evladı olarak dünyaya gelmişim. Annem ve babam olmak üzere tüm ailem müziği sever ve hep beraber türkülerle büyüdük. Ama ailede yalnız ben müziğe yöneldim, çünkü müzik demek, bende tutku demek oldu. Öyle ki elimde bir süpürge bilirsiniz el süpürgesi hayalimde o bir bağlamaydı avazım çıktığınca türküleri söylerdim. 10 yaşımda bağlamayla tanıştım nihayet. O dönem hoca bulmak imkânsız. Daha sonra Elazığ'a taşındık ve ben tabi ki duydum Elazığ'da müzik eğitimi olduğunu. Bunun bilincindeyim, sonunda babamla konuştum ilk etapta babam olmaz dedi. Dünyam yıkıldı. Ben neden olmaz dedim, kızım orda kız çocuğu yoktur dedi ve tabii ki babamın ısrarı üzerine Elazığ Musiki Cemiyeti'nde yerimi buldum. Esat Kabaklı, Ali Tan, Naci Sönmez diğer üstatlarım ordaydı. Solfej bağlamaya orada hakim olmaya başladım." dedi.

Elazığlı beşinci kadın bestekarsınız. Neler hissediyorsunuz?

Elazığ'da 5 ci kadın bestekar olmak sadece mutluluk değil, onur duydum. Mutlu oldum ne büyük mutluluk bu bence ve bununla beraber diğer 4 bestekârımızda yakından tanımak isterim. Ne mutlu bana diyorum.

İlk albüm heyecanı nasıl bir duygu? Neler yaşadınız? Proje nasıl gerçekleşti?

Aslında bir proje olarak gelişmedi. Ben duygularımı dökerek diğer sanatçı dostlarımın seslendirmesi, beni alabildiğince mutlu etmekteydi. Daha sonra arkadaşım dostum kardeşim diyeyim Esra Öztürk ve Tarık Kavut'un ısrarı ve ailemin dostlarımın desteği üzerine karar verdim. Hadi bir albüm yapayım diye ve şimdide iyi ki, yapmışım diyorum daha sonra arkası kesilmedi. Öncelikle 10 eser daha sonrada kliple eserlerimi yayına sundum. Bunlardan bazıları, 'Al senin olsun', 'Gelme artık hü erenler', 'Canan emmi', 'Eyledir yar' ve diğerleri… Tüm eserlerim ilgi duygu ve ses getirdi. Aslında sadece mutluluk budur üretmek...

Daha öce amatörce albüm çalışması amatörce yapmışsınız galiba. Nerede yaptınız? Nasıl yaptınız? Sonrası neler oldu?

Evet ilk albüm yanı kaset çıkışım 14 yaşındaydım en büyük desteğim babamdı, duyduğum sevdiğim 7 eser okumuştum Yalçın Plak stüdyosunda. Kendilerine teşekkürlerimi gönderiyorum. Daha sonrada programlar başladı. İlk programım Kebanspor'a destek gecesiydi. Elazığ merkezde Bingöl, Diyarbakır, Karakoçan, Pertek, Tunceli ve Erzincan'da gecelere gittim. Sevdiğim destekçi abilerimden biride Hasan Erdir saygılarımı gönderiyorum kendisine.

Bütün eserlerin sözleri ve bestesi size ait. Genelde deyiş ve ağıt tarzı türküler bulunuyor. Sizde "Halk Ozanı" kimliğini de görüyoruz. Halk Ozanı mı müzisyen mi?

Evet tüm eserler kendime aittir. Albüm ve single, sanat çok büyük kavramdır öyle kolaylıkla gelinmiyor. Yanmak gerek pişmek gerek, bazen elim yandı bazen yüreğim yandı. Sevdiklerime yazdığım eserler, kardeş bildiklerime yazdığım eser, bunlardan iki tanesi 'Biri Eyledır Yar, bu eseri kandaşım olmasa da gönül kardeşime yazdım Mehmet Şimşek trafik kazasında kaybettik Elazığ Kovancılar'da olan ailesine sabırlar diliyorum, onun hayatını kaleme aldım. Her dinlediğimde gönül kardaşımı yad ediyorum, mekânı cennet olsun, bir diğeri de 'Canan Emmi'dir. Çocukken erkek çocuğu yaşamayan babaannem oğluna 'cananım' diye seslenmiş, o ban bir eser adı oldu. Yani amcam Seyit Alican, kısaca hikâyesi 17 yıla dayanan bir eser, bu eseri babamın sağlığında ama kalp rahatsızlığı kronik olan babama yakın olmak için Elâzığ'dan İzmir'e taşınma isteğiyle, babama amcam öneri getirince, ben adeta yıkıldım çünkü benim için kültür gelenek görenek çok önemli ata ocağımız kapanacak. O akşam bağlamamla ben sabah 5 kadar mücadele verdik. Eseri tamamladım, ertesi gün babamlarda olan amcam Canan emmiye bu eseri okudum. Okumam gerekti aslında babamda amcamın taşınmasını istemiyor, ama babam amcama çok bağlı ve saygılıydı. Ben eseri okuyunca. Tüm aile göz yaşına boğulduğu ve sonunda amacıma ulaştım ve amcam 'tamam kızım taşınmayacaksınız' dedi. 2019 da eseri yayınladık kısaca özeti, baba ocağımda kalan çınarlarımdan amcamdır. Allah tüm sevdiklerimize uzun ömürler versin, babam ve tüm çınarlarımızın da mekânları cennet olsun ruhları şad olsun,

Dediğim gibi emekle oluşan her olgu güzeldir bu bir çiçekte olsa emektir. Mutluyum acısıyla tatlısıyla bu döneme kadar bestelediğim eserlerim ve besteleyeceğim eserlerin kaynağı memleketimde yaşadığım kültür güzel gelenek görenekler ilhamım oldu ve olacaktır. Varol Memleketim, ben kendimi hep bir halkın içinde buldum halkın gerçekleriyle beslendim böylede devam edeceğim. Evet ben bir Ozanım.

Sizin dünyanızda türkülerin yeri nedir?

Evet uzun bir yolun yarısını geçtim sayılır, kat ettiğim bu yolda, iyisini de kötüsünü de yaşadım mutlu muyum, evet ve bu mutluluk kaynağımın biride Elâzığ'dır. İyi ki o topraklarda doğmuşum büyümüşüm tanımışım görmüşüm, kelimeler memleketimi anlatmaya yetmez. İnsanlığı komşuluğu, misafirperverliği yemekleri Harput, Keban, Karakoçan ayrı ayrı güzelliği, dönem dönem eserlerimde yer verdiğim memleketim ve çocukluğumun özlemi toprağımın canları saygılar. İsveç'ten Elazığ'a kucak dolusu selamlar

Bu güzel sohbet için teşekkürler. Son olarak neler söyleyeceksiniz?

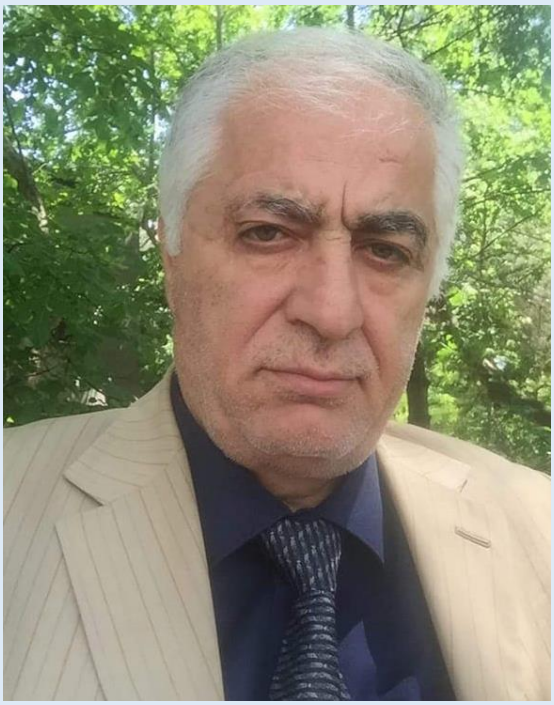
Ben size teşekkür ederim. Beni sizle tanıştıran ve sizin de beni Elazığlılarla tanıştırmanıza vesile olan sevgili kardeşim şiir yürekli can Cihan Berdibek'e sonsuz teşekkür ediyorum.

Elazığ bir değerini daha kaybetti.

Suat Yığmatepe vefat etti…

ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

Şairliğin yanı sıra sinema oyunculuğu, senaristlik ve yazarlık gibi birçok unvanı kartvizitinde taşıyan Suat Yığmatepe, 03 Şubat 2022 tarihinde Erdek'de vefat etti.

2 Aralık 1957 Elazığ Merkez doğan Suat Yığmatepe, İlk, orta ve lise öğrenimimi Elazığ'da tamamladıktan sonra 1977 yılında Yüksek Öğrenim için Ankara'ya gitti. 1978 yılında Meteoroloji Genel Müdürlüğünde memur olarak göreve başladı. Sonrasında Ankara'da Kalkınan Dünya, Palvonya, Damlalar adlı dergilerin Genel Yayın Müdürlüğünü ve Sanat Yönetmenliğini yaptı. Bu yıllar içerisinde 'Gün Batarken' adlı ilk şiir kitabı yayınladı.

Bu yıllara müteakip günlerde de 'Dileyiş', 'Bir Yer Düşünüyorum Çocuklar İçin' adlı şiir kitapları yayınladı. 'Bulutların Ötesi' adlı şiir kitabımı Halil Dalman, Nurettin Anlı, Senai Şara, Hamit Kalabalık adlı şair arkadaşlarıyla birlikte yayımladı. 1987 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne geçerek bir süre emekli Tuğgeneral Nihat İlhan Paşa ile birlikte çalıştı. Bir yıl sonra görev için İstanbul'a tayin oldu. Üç yıl kız yetiştirme yurdunda ambar depo amiri olarak görev aldı. Bu yıllarda şiir yazmaya devam etmekteydi. Daha sonra İstanbul Sokak Çocukları Biriminin Şefi olarak görevlendirildi.

Şiirleri; Türk Edebiyatı, Kemalist Ülkü, Ajans-Türk, Diyanet Çocuk, Gülpınar, Ana, Erciyes, Yeşilay, Türkiye, Gençlikte Hamle, Gözlem, Eflatun, Size, Hey, Kelebek, Karınca Kardeş, Antoloji, Fısıltı, Hayat Mecmuası, Müzik Magazin, Yeni Asya, K.K.K. Dergisi, Anadolu Sanat, Günün Kadını, Yeni Defne, Halay, Trakya Ekspres, Bizim Kuşak, Son Gün, Fırat, Uluova, Turan gibi birçok dergi ve gazetede yayınlanmıştır.

Şiirleri; Alaattin Pakyüz, Selmi Andak, Zeynettin Maraş, Esat Kabaklı, Yılmaz Tatlıses, Orhan Gencebay gibi birçok değerli isimler tarafından bestelendi. Besteleri Sibel Can, Güler Işık, Esat Kabaklı, Hüseyin Altın, Aras Ardalan, Engin Çır, İsmail Acar, Emrah Uysal, Onur Yenigün, Sebahattin Sivrikaya, Almancı Fatoş, Melek Gündem gibi birçok değerli sanatçı tarafından okunmuştur. Ayrıca MESAM (Türkiye Musiki Eserleri Meslek Birliği), İLESAM (İlim ve Edebiyat Eserleri Meslek Birliği) ve FİLMSAN üyesidir.

Oyunculuk ve yönetmenlik de var

1990 yılından sonra sinemaya da yöneldi. 1990 yılında yönetmen Halit Refiğ ile bir vesile ile tanışmış olduk. Halit Refiğ'in teşviki ile sinemaya yöneldi. Devlette görev aldığından uzun süreli filmlerde rol alması mümkün olmadığını düşünerek kısa rolleri hobi olarak üstlendi. Bunlardan birkaçı; Yaşar Alptekin, Yasemin Evcimin başrol oldukları yerli "Lambada" filmi. "Misafir", "Karanlıkta Biri Var" gibi filmler rol aldı.

Birçok sinema filminde ve dizide rol alarak çalışmalarını devam ettirdi. 2019'da Kültür Bakanlığı teşviki ile Yönetmen Engin TEMİZER ile birlikte 'Şarkılarda Şiirlerde Filmlerde İstanbul' temalı belgesel filmin Sanat Yönetmenliğini yaptı.

Elazığ'da 5 ürün tescillendi

Elazığ'ın beş ürünü coğrafi işaret aldı. Elazığ Öküzgözü Üzümü, Elazığ Boğazkere Üzümü, Elazığ Orciği, Ağın Leblebisi ve Elazığ Menceki Buğdayı Elazığ'ın ürünü olarak tescillendi.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Coğrafi işaret, tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretidir. Coğrafi işaret tescili ile kalitesi, gelenekselliği, yöreden elde edilen hammaddesi ile yerel niteliklere bağlı olarak belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunması sağlanır.

MÖ 2000 yılına dayanan 4 bin yıllık tarihiyle Elazığ ilinin eski yerleşim yeri olan Harput'tur. Yörede Hurriler, Asurlular ve Hititler uzun süre egemenlik sürmüşler. Özellikle, Hititler bu yöreye köklü bir bağcılık kültürünü miras bırakmış. O tarihlerden beri üzümleriyle anılan Elazığ'ın, bu zenginliği **"Elazığ Öküzgözü Üzümü"** 2008 tarihinde**, "Elazığ Boğazkere Üzümü"** ise 2019 tarihinde coğrafi işaret olarak tescillendi. Öküzgözü üzümü ismini tanelerinin iriliğinden alır. Etli, sulu ve iri taneli bir üzümdür. Yörenin ikliminden ve toprak yapısından kaynaklı kendine özgü tada sahip, orta kalın kabuklu ve bol şıralıdır. Sofralık, şaraplık ve kurutmalık olarak değerlendirilir. Boğazkere üzümü ise yenildiğinde boğazda yanma-ekşime tadı bıraktığından bu ad ile anılır. Taneleri orta büyüklükte, yuvarlak ve kalın kabuklu bir üzüm çeşididir.

Üzümden elde edilen şıranın içine, önceden hazırlanıp ipe dizilen cevizlerin birkaç kez batırılmasından sonra kurutularak elde edilen ve Elazığ ile özdeşleşen bir diğer

coğrafi işaretli ürün de **Elazığ Orciği**. 2018 tarihinde menşe adı olarak tescil edilen Elazığ Orciği, yöreye özgü üzümlerin ve yeni hasat edilmiş cevizlerin kullanılmasıyla yapılır. Ürünün net kütlesindeki ceviz oranının en az yüzde 30 olması gerekir.

Ağın Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliğinin başvurusuyla 2017 tarihinde coğrafi işaret tescili alan bir başka Elazığ lezzeti de **Ağın Leblebisi**. Ağın'da yetişen tüylü nohut ile Ağın ilçesi Bademli köyünden çıkarılan kum ve meşe küllü su kullanılmak suretiyle elde edilir. Yöreye has üretim metodu sonucu elde edilen leblebi, rengi kızıl kahve, tadı tuzlu ve görünümü mattır. Bademli köyü kumu, partikül büyüklüğü bakımından alışılagelen kumlardan çok daha küçüktür. İçeriğindeki magnezyum kalsiyum karbonat değerinin yüzde 93 olması, ısı iletme kapasitesinin yüksek olmasını sağlıyor. Bundan dolayı diğer leblebilerden farklı olarak Ağın'da üretilen leblebinin nohutlarının sadece bir kez kavrulması yeterli oluyor. Ağın leblebisinin farklı tarafı gevrek olması ve uzun süre tazeliğini koruması.

Elazığ Menceki Buğdayı ''Elazığ Menceki Buğdayı, Poaceae (buğdaygiller) familyası Triticum (buğday) cinsi Triticum durum (makarnalık buğday) türü ve Triticum durum ssp. compactum (makarnalık topbaş buğday) alt türünden elde edilir. Elazığ Menceki Buğdayı doğada kendiliğinden oluşan genetiğini korumuş 28 kromozomlu yabani Gernik'in bir varyetesi olup makarnalık buğdaydır. Kendi tohumundan üretilerek ekolojik istekleri bakımından coğrafi sınıra bağımlıdır. Elazığ Menceki Buğdayının killi-tınlı toprak yapısında yetişmiş olması nedeniyle dane camsılık oranının yüksek olması dolayısıyla buğdayın dane sertliği yüksektir. Elazığ Menceki Buğdayı yörede yapılan yemeklerde ve çorbalarda da sıkça kullanılır. Coğrafi sınır karasal iklim etkisinde olsa da Fırat Nehriyle birleşen dere ve çayların, Keban Barajı, Kalecik Barajı, Cip Barajı ve Karakaya Barajının yarattığı mikro klima sonucunda bölgesel iklim yumuşayarak, Elazığ Menceki Buğdayının ayırt edici özelliklerini kazandırır. Elazığ'ın mikro klima özellikleri; fenolojik bakımdan Elazığ Menceki Buğdayının ilk dönemlerinde kök gelişiminin hızlı olmasını ve kök tacı oluşturabilmesi için de buğdayın soğuk ve kurağa karşı dayanıklı olmasını sağlar. Ayrıca çimlenme-kardeşlenme dönemi için gereken 8- 10 °C sıcaklık, % 60'ın üzerinde bağıl nem; kardeşlenme-sapa kalkma için 10-15 °C sıcaklık, % 65 nem, az ışıklı ve yarı kapalı hava koşullarını oluşturur'' (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü öncülüğünde ildeki kamu kurum ve kuruluşlarından oluşturulan Coğrafi İşaret Komisyonu aracılığıyla; üreticilerimizin katma değerli üretim yapmaları teşvik ediliyor. Yöreye özgü ürünlerin tescillenerek markalaşmasını sağlamak üzere "geleceğimiz, geçmişimizde saklı" prensibiyle Keban Biberi ve Elazığ Harput Çedene Kahvesi için Türk Patent ve Marka Kurumuna başvuruda bulunulmuştur.

Halil Dede'den *nefesler*…

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'da müzik öğretmeni olan ve koro şefliği yapan Aygün Çam, 8 yıldır köy köy gezip unutulmaya yüz tutmuş deyiş ve türküleri kayıt altına alıyor.

8 yılda 42 köy gezen Aygün Çam, "Yaklaşık 8 yılı aşkın bir süredir Anadolu, Yukarı Fırat türkülerini derleme ve arşivleme çalışmalarını gerçekleştirmekteyim. Süreç içinde Elazığ'daki başka ozanları da tespit ederek bunların da gelecek nesillere aktarılması için çalışmalara başladım ve 8 yılı aşkın bir süredir merkez ve ilçelerde derleme çalışmalarını yürütmekteyim. Bugüne kadar 64 Türk halk müziği eserini derleyip notaya alarak Türk Halk Müziği Repertuvar Kurulu'na teslimini sağladık. Koronavirüs salgını ile birlikte yaşayan ozanlarımızı kaybetmeye başlayınca bu işi biraz daha hızlandırdık. Bunun dışında çalışmamızı 'Nefes ve Semahlarla Elazığ' adlı kitabımız ile akademik yayına çevirdik. Sadece eserleri değil ozanlarımızı da tanıtıyor. Onları da kayıt altına almış olduk. Bu anlamda da Yukarı Fırat bölgesindeki Elazığ açısından da önemli bir eser oldu diye düşünüyorum." dedi.

Halil Dede yaşayan bir kaynak

2021 yılının son derleme çalışmasını Aralık ayında Sün Köyü'nde yapan Çam, Halil Dedenin ağzından kayıt altına yeni deyişler ve türküler aldı. Aygün Çam duygularını şöyle dile getirdi: "Hayatımın en güzel derlemelerinden biri oldu... Sanki karşımda Aşık Veysel duruyor, bana bakıyor gibi oldum. Mis gibi toprak kokusu gelen Sün köylü Halil Dedem ... Anlatılmaz duyguları yaşadığım eşsiz bir ortamdı... Dilindeki nefesleri, Sobadaki demli çayı, ikram ettiği ceviz kıynağı, tadına doyum olmaz sohbeti ile 88 yaşındaki Halil Dedem yaşayan bir kaynaktır. Anadolu inancını, kültürünü gelecek kuşaklara aktarmak için yola revan olmaya devam edeceğiz."
Aygün Çam derleme çalışmalarını, 'Tarihi ve Kültürel Varlıklar Açısından Baskil', 'Nefes ve Semahlarla Elazığ (Baskil-Keban)' ve 'Türklerde Aşıklık Geleneği Elazığ Sün Köyü Nefesleri' adlı kitaplarında topladı.

Türk Edebiyatı Vakfı

Çeşme başı boş kalmaz derler, yeşili de bol olur.
Ahmet Kabaklı Hoca'nın da etrafı kıymetli insanlarla öyle dolar taşardı. Edipler, mûsıkîşinaslar, üniversite hocaları, yazan-çizen, düşünen, fikir imal eden kim varsa. Elbette öğrencileri ve okuyucuları da..
Adam, adam gölgesinde yetişir.
1972 yılından itibaren kendisine mektuplar yazdım, kartlar attım. Hepsine cevap verdi. Hâlâ o günlere ait el yazılı, imzalı kartları bende saklıdır. Elazığ'dan yanına gelip gittim. 1980 yılında da İstanbul'a yerleştim ve Türk Edebiyatı Vakfı'ndaki Çarşamba Sohbetleri'nin müdâvimi oldum. Hiç aksatmadım. Şimdi Vakfın yönetimindeyim. Onur duyuyorum, rozetini madalya gibi göğsümde taşıyorum.

ŞERİF AYDEMİR'İN NOT DEFTERİNDEN

Ahmet Kabaklı Hoca'mızın yanında kimleri görüp tanımadık ki? Kimleri dinlemedik ki? Ne sahneler canlanıyor gözümde.
Ama biri vardı ki, bende yeri başkaydı. Müstesnaydı. Bugün dahi hatırasını gönlümün en mümtaz bir köşesinde tutar, hayırla yâd ederim. Amca gibi, dayı gibi...
Prof. Dr. Ayhan Songar.
Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nın kurucusu, Yeşilay Derneği Başkanı, mûsıkîşinas, koleksiyoner, sohbet ehli, gönüldaş...
Ahmet Kabaklı ile yakın dost idiler. Arada bir salondakileri gülümseten tatlı, iç açıcı atışmaları olurdu. Doyumsuz anlardı. Dil nezâheti nedir, nükte nasıl yapılır, söz ustalığı sohbete ne katar, farkettirirlerdi. İkisi arasında gidip gelen yumuşak esintiler, incelikler ve zarif tavırlar insanı alıp götüren cinstendi. İş yerim yakındı, çarşambayı iple çekerdim.
Ahmet Kabaklı ve Ayhan Songar'la birlikte diğer zevat-ı kiramı da zaman zaman buraya, bu sohbet bağdaşına misafir edeceğim inşallah.
Şimdi 5 Ekim 1983 tarihine geri dönüyorum:
O günkü konuşmacı sözlerini bitirince, Kabaklı Hoca'da çok kısa, belki 3-5 dakikalık bir yorum yapmış, soru cevap faslına geçilmişti. Ne olduysa, söz nereyi dolanıp geldiyse ön sırada oturan Ayhan Songar kürsüye alındı.
Bilenler bilir, Ayhan Songar'ın ışıltılı bir yüzü vardı. Parlak ve ferah bakışları, tebessümleri, mimikleri, kendisini sempatik ve güvenilir kılıyordu. Diksiyonu çok düzgündü. Bakımlıydı. Tıraşsız, ütüsüz, kravatsız olarak asla insan önüne çıkmazdı.
-- Hiç bir şey göründüğü gibi ve göründüğü kadar değildir. Mutlaka bir arka plân vardır. Bunu unutmayın! diye söze girdi. Sonra insan ruhunu, insanın naturasını, mizacını, telâkkilerini bir ruh hekiminin penceresinden izah etti. Sanki yeni bir konferans başlatmıştı ama asla yorulmuyorduk, bilâkis saatlerce dinleyebilirdik. O konuşuyor, bizim ruhumuz dinleniyordu.
-- Size bir hatıramı nakledeceğim der demez pür dikkat kesildik. Ağzının içine bakıyoruz. Biliyoruz ki, mutlaka bir güzellik sunacak:
-- Efendim, ben Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin kurucusu ve başhekimi Prof. Dr. Mazhar Osman'ın öğrencisi ve asistanıydım. Mazhar Bey dünyaca tanınan bir ruh hekimiydi. Hakkında kitaplar yazılmıştır. Herhalde Türkiye'de onun adını duymayan yoktur. Çünkü hikâyeleri dört bir yana yayılmıştır. Çok zeki, nüktedan,

disiplinli, titiz, merhametli olmak gibi daha nice haslet ve özellikleri vardı. Takdir edersiniz ki, böyle bir âlimin öğrencisi olmak hiç kolay olmasa gerek.
Bir gün beni yanına çağırdı. Bir zarf uzattı. Üstünde yazılı adresteki kişiye bizzat teslim edip oyalanmadan dönmemi istedi. Zarfı alıp yola koyuldum. Kadıköy'den daha ileriye gidecektim. Vapurla karşıya geçtim, minibüse binip indim ve nihayet sora sora, adrese ulaştım. Ama oraya kadar içim içimi yedi. Ağustos ayının başındayız. Öğle sıcağı göz açtırmıyor, güneşin harı kavuruyor âdeta. Hele nem; boğuyor insanı, her yanımız vıcık vıcık. Vapur neyse de minibüste, yollarda bunalmış insanların sürtünmeleri yedi bitirdi beni. Şart mıydı bugünün sıcağında bu mektubu götürmek? Ne var içinde, devlet sırrı mı, sıkı sıkı da kapatmış!.. Postaya ver, daha genç, tıfıl birini bul, kanun mu benim götürmem? Bir yandan da içimden geçenlerden utanıyorum. Hoca'ya saygım var. Ama sıcakla şeytan arkadaş olmuş bırakmıyorlar yakamı. İçimdeki kavgayla adrese geldim. Köşe başında bir terzi dükkanı. Orta yaşın üzerinde görünen bir adam boynunda asılı mezrusu, büyükçe masada kumaş ölçüp biçiyor. Genç kalfası dikiş makinasında çalışıyor. Selâm verdim, mektubu uzattım, daha otur demeden ahşap sandalyeye çöktüm bile. Terzi aceleyle zarfı açıp okumaya başladı. Okudukça gözlüğünün üstünden muzipçe beni süzüyor. Kuvvetli bir humm çektikten sonra yanıma geldi, ölçümü alacak. Meraklı bakışlarımdan olup bitenden habersiz olduğumu anladı, gevrek gevrek gülüyor. Meğer Hocam yazmış ki; bu gelen genç, sevdiğim ve çalışkan bir öğrencimdir. Mükafatı hakkediyor. Beğendiği en kaliteli kumaştan bir takım elbiselik kes, hesabıma yaz. Aman ha, bana gösterdiğin titizliğin fazlasını göster. O elbiseyi tez zamanda öğrencimin sırtında görmek istiyorum.
Sustum. Ne konuşabilirdim ki? O gün o terzi dükkanında gözlerime yaşlar hücum ederken Allah'a ve insana olan şükran duygularım daha da çoğaldı, kavileşti.
Sözümün başında, hiç bir şey göründüğü gibi ve göründüğü kadar değildir demiştim ya, işte öyle...
Bazen azar, nazardandır..

Elazığ'ın gönüllü kültür elçisi…

Yayımladığı kitaplarla, sahneye koyduğu oyunlarla, yaptığı tanıtım organizasyonlarla adeta Elazığ'ın gönüllü kültür elçiliğini üstlenen İ. Ekrem Katı, Elazığ'dan kopamıyor.

YÜCEL ÇAKMAK

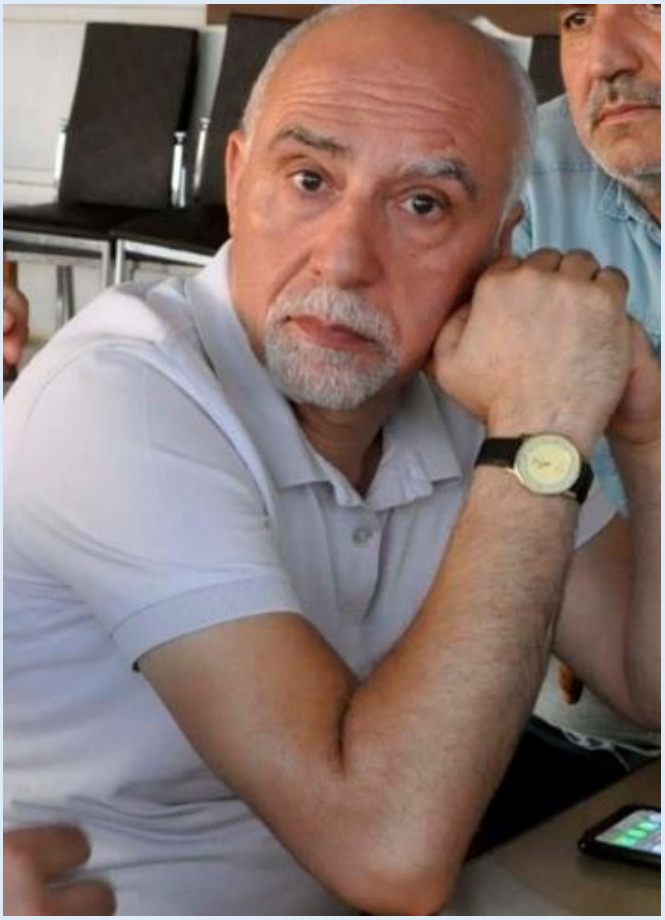
Elazığ, O'nu 1989 Yılı'nda çıkardığı "Harput Postası" adlı gazete ile tanıdı. Elazığ Basınına renk getiren İ. Ekrem Katı, mizah ve kültür sayfalarıyla Elazığ Kültürüne yeni bir soluk getirdi.

Harput folklorunun yaşayıp yaşatılmasında, yaygınlaştırılıp günlük hayata taşınmasında özverili çalışmaları ile ismini duyuran araştırmacı yazarımız İsmail Ekrem Katı; 1964 yılında Elazığ'da dünyaya geldi. 1983 yılında Ev-Kur Mühendislikte teknik ressam olarak işe başlar.

1989 yılında "Harput Postası" isimli gazeteyi kuran KATI, imtiyaz sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü yürütür. Renkli ofset yayınlanan bu gazete Elazığ'da büyük bir ses getirdi. Gazetedeki "Ukuş Bibi" ve "Adaptasyon" köşesi ise Elazığ Basınına farklı bir renk getirdi.

KATI, 1993 yılında Elazığ'ın ilk yayınevi olan "Tesfa Yayıncılık"ı dört arkadaşı ile birlikte kurar. Aynı yıl Türkiye'nin ilk özel futbol okulu "Damla Futbol Okulu" nu faaliyete geçirir. 1994 yılında "Bir Tarih Elazığspor" adlı araştırma kitabını Ahmet Faysal Kaçar ile birlikte yayınlar. 1999 yılında "Elazığ Fıkraları" isimli kitabı yayınlar. 2000 yılında 7 arkadaşı ile birlikte "ETİYAD"ı Elazığ Tiyatro Derneği'ni kurarak kurucu başkanlığını 5 yıl süreyle yürütür. Araştırmacı yazar Kemal Batmaz ile birlikte 2001 yılında "Elazığ Fıkraları 2"yi yayımlar. 2004 yılında "Çayda Çıra Yayıncılık"ı kurarak, 13 mahalli 3 ulusal kitabı yayınlar.

KATI; 2006 yılında Elazığ Fıkraları 1 ve 2'yi birleştirip ilave fıkralarla tekrar yayımlar. Aynı yıl "Anılarda Elazığ" adlı kitabı yayınlar. 2007 yılında Elazığ'ın ilk mizah dergisi olan "Dındik"i yayın hayatına kavuşturur.2008 yılında Elazığ'a ait mahalli skeçleri "Elazığ Kabare" isimli kitapla okuyucuları ile buluşturur. 2008 yılında "Harput Esnafı" adlı hikâye kitabını Erkan Topçu resimleyerek yayınlar. Yazar ayrıca; 2008 yılında Misland kültür sanat bünyesinde kurulan 100 kişilik "Çayda Çıra Efsanesi" adlı dans grubunun yönetmenliğini üstlenir. 2009 yılında Elazığ Belgeseli adlı CD'nin yönetmenliğini de omuzlayan araştırmacı yazarımız, aynı sene Faysal Tokmak'ın yönetmenliğini yaptığı "Ahçik" belgeselinin sanat yönetmenliğini de yapar. Yine aynı sene Zülfü Bal'ın bir yerel TV'de sunduğu "DENSÜZ SHOW" un yönetmenliğini ve basın danışmanlığını üstlenir.

"AZİZ ŞEHİR ELAZIĞ" adlı şehir rehberini 13 arkadaşı ile birlikte hazırlayıp kitabın editörlüğünü İ. Ekrem Katı yerine getirir. Yine "BALBÖCEGİ SHOW"un yönetmenliğini ve basın danışmanlığını yapar. Vehbi Coşkun ile birlikte hazırladıkları "ELAZIĞSPOR TARİHİ" isimli araştırma kitabının basım aşamasında olduğunu biliyoruz. İ. Ekrem Katı 2010 yılı Ocak ayında "DENSÜZ" mizah dergisini mizah sever arkadaşları ile birlikte yayın hayatına sokar. Derginin genel yayın yönetmenliğini de yürüten KATI, Merkezi İstanbul da bulunan Yaren-i Harput Derneğinin Elazığ temsilciliğini yapmaktadır. 2013 Yılında EFEMDER'in başkanlığını da yürüten İsmail Ekrem Katı evli ve iki çocuk babasıdır.

Elazığ'da Çayda Çıra Kültür Sanat Ürünleri Mağazasıyla, turistik Elazığ temalı ürünlerle gurbette bulunan Elazığlılara hizmet verdi.

Dındik Mizah Gazetesi ikinci yayın hayatına ise 1 Haziran 2020 yeniden başlamıştı. İ. Ekrem Katı kaptanlığında yola çıkan, İşadamı Aziz Çelik'in desteklediği Dındik, birbirinden kaliteli kalemlerle yoluna devam ediyor.

Derginin imtiyaz sahibi İ. Ekrem Katı, "Korona süresinde eve kapanınca bir şeylerle uğraşmak istedik. Tekrar Dındik'i hayata geçirmeye karar verdik. Bu da arkadaşlarımızın istekleri doğrultusunda oldu. Dındik'in bir geçmişi var. 2006 ile 2008 yılları arasında çıkmıştı. O zaman da seviyeli bir mizah yapıyorduk. Şimdi de aynı şekilde devam edeceğiz. Her zaman olduğu gibi yine Elazığ'ın haklarını savunduk savunacağız. Elazığ kültürünü de yaymaya devam edeceğiz." dedi.

Yayıncılık faaliyetleri sürdüren Katı, Elazığlı Ressam Murat Sevinç'le birlikte 2021 Yılında Bordo Yayıncılığı kurdular. Yayın hayatına hızlı başlayan Bordo Yayıncılık, "Benim Öykülerim" adlı 10 adet resimli hikayeler ve araştırma kitapları seti yayınladılar. Ayrıca çocuklara yönelik 4 resimli hikaye kitapları yayınladı.

İ. Ekrem Katı son bir yıldır Evren Sesli ile birlikte "Elazığ Yöresel Ürünleri Fuarı"nı Ankara, İzmir ve İstanbul'da organize etti.

Genç edebiyatçıların yeni mekanı; ‘Telmih Dergisi’

***Elazığ’da yaklaşık 5 yıl önce edebiyata meraklı 10 arkadaşın destekleri ile çıkmaya başlayan Telmih dergisi, 23'üncü sayısına ulaştı. Kentte edebiyat ile uğraşan vatandaşları etrafında toplayan dergi, uluslararası bir düzeye ulaşmayı başardı.**

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ’da 2016 yılında farklı meslek gruplarına mensup 10 arkadaş bir araya gelerek Servet-i Fünun, Fecr-i Ati, Sebilürreşad, Yedi Meşalecileri örnek alarak kültür, sanat ve tarih yayınlarını içerisinde bulunduran 'Telmih' adında bir dergi çıkardı. İlk başlarda ulusal olarak yayın yapan ve daha sonra uluslararası yayın haline gelen derginin 23’üncü baskısının hazırlıklarına başlandı. Dergi bünyesinde yazar buluşmaları, metin yazarlığı atölyesi ve söyleşiler düzenleniyor. Bununla beraber Telmih Kitap da yayınevi olarak 20 kitaba ulaşmış durumda.

Geçmişten ilham alarak bu işe başladıklarını ifade eden Telmih Kültür Sanat Tarih ve Edebiyat Dergisi imtiyaz sahibi, Genel Yayın Yönetmeni Talat Özer, "Hayatımızın içerisinde her zaman edebiyata ve kültüre yer olmuştur. Benim edebiyat sahnesindeki başlangıcım dedemin bana okuduğu şiirlerle oldu. Ben bu şiirlerle ahenk yapısını sağladım. Yazmak ve okumak içerisinde gidip kendisini bulmaya amaçlayan bir insan olarak Telmih dergisini

geçmişteki Sebilürreşad, Fecr-i Ati, Yedi Meşaleciler öyle bir azimle ve inançla kurmayı hayal ettik. Dergimiz üniversite yıllarında idealist insanların bir araya gelmesiyle oluşan bir dergi. İlk önce ulusal olarak yayın yaparken daha sonra uluslararası bir düzeye kavuştuk, bu bizi mutlu ediyor. Türkiye'den, Türk dünyasından dünyanın her yerinden yazarlarımızı ağırlıyoruz" dedi.

"DERGİ ÇIKARMAK KARANLIĞA ISLIK ÇALMAK GİBİDİR"

İlk başlarda hayal olarak başladıkları yolda zaman somut adımlar attıklarını ifade eden Özer, "İnanç ve azmin ışığı içerisinde hayallerimizi gerçeğe dönüştürdüğümüz için çok mutluyuz, bu yolda bize destek olan arkadaşlarıma kıymetli büyüklerime teşekkür ediyorum. Dergi çıkarmak karanlığa ıslık çalmak gibiydi, ilk başlarda hayal olarak başladığımız yolda somut adımlar attık. Türkiye'deki diğer dergiler gibi bizimde zaman zaman sıkıntılarımız oldu. İlk başta mutfağımızın oluşması üniversiteden mezun olan insanların biraya gelmesi. Fikir atölyeleriyle fikrin temayülünün oluşmasıyla gerçeklik buldu. İnsanlar bizlere inandıkları için bizimle yol yürüdüler ve ekip arkadaşlarımız çeşitli ödüllere layık görüldüler, Cumhurbaşkanlığı ödülü gibi. Anadolu'dan dergicilik yapmak ve dünyaya seslenmek onur duyulacak bir olay. Mehmet Akif Ersoy'un Sebilürreşad'ta, Sırat-ı Müstakim'de kaleme aldığı ülkemizin içinde bulunduğu durumlardan, insanımızdan, doğamızdan, dünyamızdan kültür ve dilimizden hareketle bugüne kadar biz dergimizi inşa ettik. Servet-i Fünun, Fecr-i Ati, Yedi Meşaleciler ve Diriliş gibi bir ekole dönüşmeyi canı gönülden istiyoruz. Biz bu yükü Türk dünyası ve Türk kültürü açısından sırtlamaya ve bu yolda yürümeye razıyız. Geçmişte nasıl Marmara Kıraathanesi varsa şairler kültürel olarak orada birleşip fikirlerini ortaya koyuyorsa tartışmalarını yerine getirebiliyorsa bir konu üzerine konuşuyorlarsa bizde de aynı şekilde Telmihane'de devam ediyor. Yazar, şair ve ekip arkadaşlarımızla birlikte belirli zaman dilimlerinde yan yana geliyoruz. Genç kalemlerimizi burada ağırlıyoruz. Metin yazarlığı derslerimiz devam ediyor. Atölyesi olan bir dergiyiz. Yazmakla birlikte yazarda yetiştirmenin de yükümlülüğünü modern dünya içerisinde kendimize bir görev olarak belirledik. Bu görevi yerine getirmek insanlığın sesine ulaşmak ve İsmail Gaspıralı, Yunus Emre ve Mevlana gibi diğer yazarların izinden gitmek görevimiz" diye konuştu.

AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ
ÇAYDAÇIRA

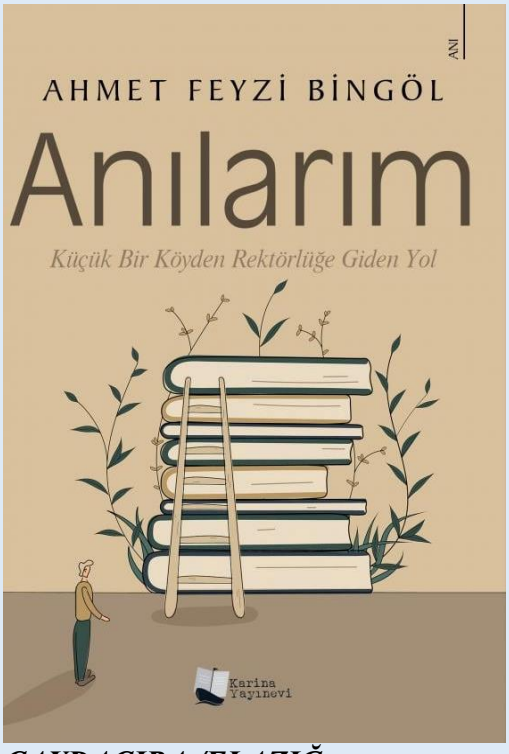
Harput Ulucami Elazığ

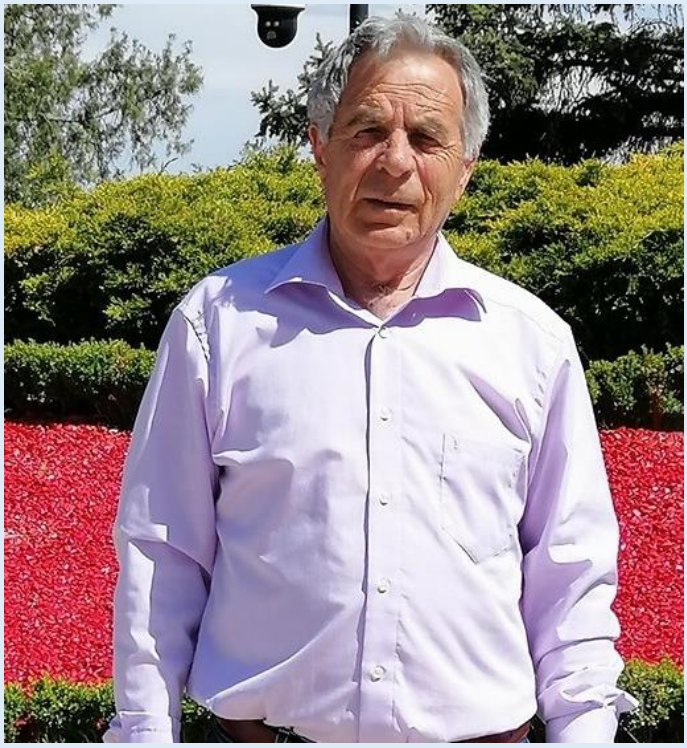

MURAT SEVİNÇ'İN FIRÇASINDAN

Harput'ta eski Cami Kebir Mahallesi'nde
2000 metrekarelik bir alan üzerine kurulu olan
Harput Ulu Camisi'nin yapım tarihi
kesin olarak bilinmemektedir.
Ancak vergi kitabesinde 1156-1157 tarihlerinde
Harput hükümdarı Fahrettin Karaaslan tarafından
yaptırıldığı kabul edilmektedir.
Harput Ulu Cami Anadolu'daki
en eski Türk camilerindendir.

BİNGÖL, ANILARINI YAYINLADI

ÇAYDAÇIRA /ELAZIĞ

"1951 yılı sonbaharında Elazığ'ın küçük, ancak şirin ve il merkezine yakın bir köyünde dünyaya gözlerimi açmışım. O yıllarda ülkenin içerisinde bulunduğu tüm sıkıntılara rağmen insanların daha mutlu olduğu, elektriğin, teknolojinin olmadığı yıllarda ilk, orta ve lise tahsilimi gerçekleştirdim ve daha sonra devletin burs desteği ile Ankara'da üniversite, Fransa'da lisansüstü eğitim hayatıma devam ettim." diye başlıyor anılarını anlatmaya Bingöl. 20. yüzyılın son yarısı ile 21. yüzyılın ilk çeyreğine tanıklık eden bir kalem, Fırat Üniversitesi'nin kuruluşunu ve dünden bugüne geldiği yeri ve nitelikli bir üniversitenin kuruluş ve yükseliş aşamalarını da bizlerle paylaşıyor. Türlü zorluklara rağmen o küçük, ancak şirin köyden çıkıp profesör olmayı başarmış ve üniversitenin en yüksek idari makamı olan rektörlüğe kadar gelmiş bir bilim insanının hayat hikâyesini okuyacağınız bu kitap, azmin ve doğrunun önünde hiçbir duvarın duramayacağının canlı bir örneği niteliğinde.

Bingöl kimdir?

Fırat Üniversitesi Rektörlüğü yapan Ahmet Feyzi Bingöl, 1952 yılında Elazığ'da doğdu. Prof. Dr. Bingöl, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Bölümü'nde lisans eğitiminin ardından, Strasbourg Louis Pasteur Üniversitesi'nde yüksek lisans ve doktora yaptı.

1978 yılında Fırat Üniversitesi'nde jeoloji bölümünde göreve başlayan Bingöl, 1981-1988 yılları arasında yardımcı doçent, 1988-1994 yılları arasında doçent, 1994 yılında ise profesör oldu. Meslek hayatı içinde Teknik Eğitim ve Mühendislik fakülteleri dekanlığı, Fen Bilimleri Enstitüsü müdürlüğü görevini de yapan Bingöl, 2000-2004 yılları arasında Fırat Üniversitesi Rektörlüğü görevini yaptı.

Bingöl, 2004 yılında da rektörlük seçimlerinde en fazla oyu almış, ancak dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından atanmamıştı.

Bingöl, 2006 yılından bu yana UNESCO Türkiye Yer Bilimleri İhtisas Komisyonu üyeliğini sürdürmektedir. Bingöl, evli iki kız çocuğu babasıdır.

Ağustos 2008 yılında Türkiye cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından rektörlüğe atanmıştır. 2012 yılında görevi devretmiştir.

YAPICI'DAN 'SALNAME' ESERİ

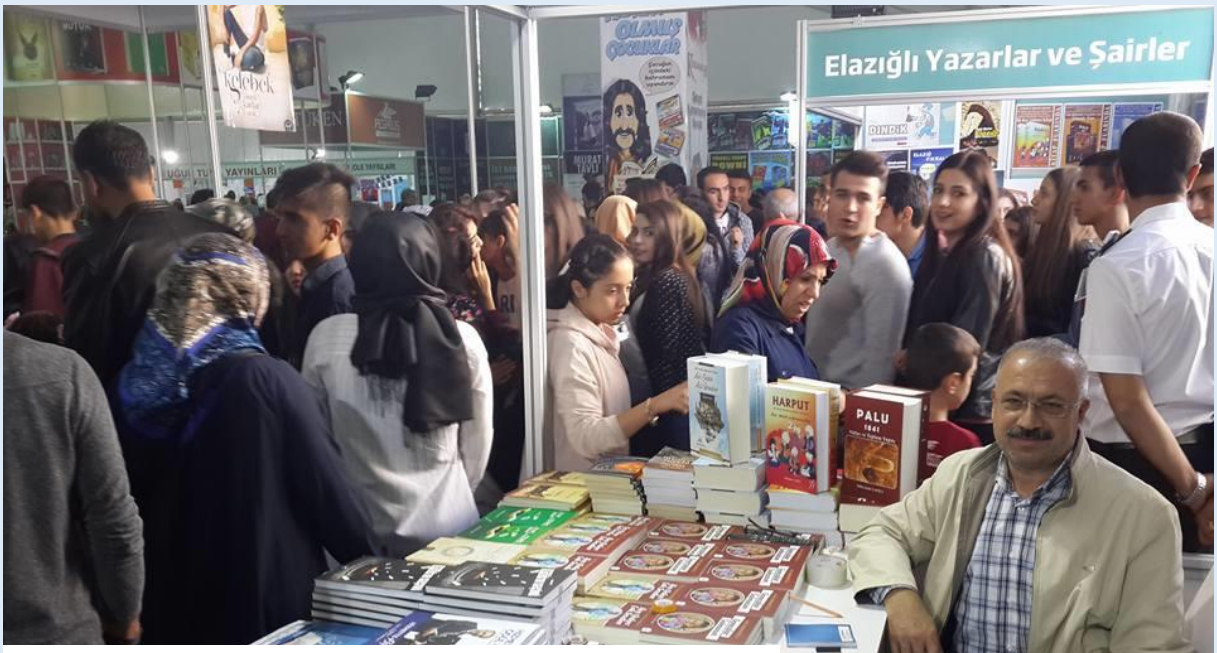
ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Araştırmacı-yazar Süleyman Yapıcı'nın SALNAMELERDE (Harput - Ma'muratü'l-Aziz - El'aziz) ELAZIĞ isimli büyük boy, 888 sayfadan müteşekkil onikinci eseri kültür hayatımızda yerini alarak yayımlandı.

Elazığlı Yazar, Süleyman Yapıcı'nın yeni kitabı olan "Salnamelerde Elazığ" okuyucuyla buluştu. Yapıcı, 129 Salnameden istifade ederek 6 ay çalışmanın sonunda kitabın tamamlandığını dile getirdi.

"Salname; İl Yıllığı Demektir"

Yazar, Süleyman Yapıcı, Salname'nin bütün il yıllıklarını bir araya getirerek hazırlanmış bir kitap olduğunu dile getiren Yapıcı, "Salname İl yıllığı demek. Osmanlı döneminde vilayetlerin hazırlamış olduğu devletin bizzat kendisinin hazırlamış olduğu belirli kurumlarım ve sivil toplum örgütlerinin hazırlamış oldukları İl yıllıkları bunların tümüne Salname denir. Salnamelerde Elazığ denilince bütün il yıllıklarının bir araya getirerek hazırlamış olduğumuz bir kitap yani yaklaşık tam 129 Salnameden istifade ettik. 129 Salnamenin sayfa tutarlarına baktığımız zaman 40-50 Bin sayfa ediyor. 40-50 Bin sayfalık Salnamelerinin içerisinde Elazığ daha öncesiyle Harput, Mamüret'ül Aziz, El-Aziz ve ilçeleriyle beraber o dönemde üç ilçemiz var bizim. Palu, Maden ve Keban ilçeleri. Daha sonraki ilçeler 1925 veya 1923'den sonra yani Cumhuriyetten sonra ilçe olmuş. Dolayısıyla bu ilçeler ile ilgili bilgiler. 1840 yılından itibaren 1928 yılına kadar kesintisiz Elazığ, Harput ve ilçeleri ile ilgili her şey aklınıza ne gelirse bunun içerisinde tarih, kültür, idare ve sosyal yapı, nüfus, tarım, ziraat, meyvecilik var. Bunun yanında okullar, öğrenci sayıları, o dönemde devlet memurlarının tüm listesi, askeriyenin tüm listesi var. Her Elazığlı her Palulu, her Kebanlı, her Madenli bu kitabı eline aldığı zaman geçmişiyle ilgili bilgelere ulaşacak. O döneme ait nüfusunu öğrenecek, tarihini öğrenecek, isminin nereden geldiğini öğrenecek, hangi okullar kendi ilçesinde veya vilayetinde hangi okullar faaliyetteydi hangi öğretmenler görev yapıyordu kaç öğrenci mevcuttu vardı hepsini öğrenebilecek. 1840'dan 1928'e kadar atanan valilerin, müftülerin isimlerinin hepsi bu kitapta yer alıyor" dedi.

“Başkan Şerifoğulları’na Teşekkür Ediyorum”

Kitabın Başkan Şerifoğulları’nın tensibiyle yayınlandığını belirterek Başkan Şerifoğulları’na ve Kültür Müdürüne teşekkür eden Yapıcı, “Kitabımız 888 sayfa büyük boy. 888 sayfalık bir çalışma. Bütün 129 Salname taranarak yaklaşık 40-50 Bin Osmanlıca sayfa taranarak bu eser meydana geldi. Benim daha önceki çalışmalarımda ilk çalışmam “Salnamelerde Harput” ufacık bir kitaptı. Daha sonra “Salnamaelerde Dersim” sancağını çalıştık. Tunceli Rektörünün isteği üzerine bir çalışma oldu bu. Daha sonra “Salnamelerde Malatya” yayınladık oda Malatya’da Valilik tarafından yapılan Malatya Kitaplığı arasında yayınlandı. O dönem içerisinde Tunceli Dersim ismiyle ve Malatya Elazığ’ın birer sancağı diğerleri de kazaları. Bu iki sancağı yaptık. 6 Ay gece gündüz çalışarak bu kitap meydana geldi. Sayın Belediye Başkanımız Şahin Şerifoğulları tarafından onun tensipleriyle yayınlandı. Elazığ Belediye Başkanı Şahin Şerifoğulları’na, Kültür Müdürümüze teşekkür ediyorum” ifadelerini kullandı.

ELAZIĞ HATIRATLARI.....

Gakgolar Diyarı Elazığ

DİDEM DİNÇSOY

NİSAN 2018

Skylife /THY Dergisi

Uçak inişe geçerken yemyeşil kare tarlalar ve küçük evler belirmeye başlıyor. Keban Barajı'nın yapımından sonra hızlı bir gelişim evresine girse de, **Elazığ, eski ismiyle Mamuret-ül Aziz, misafirlerini önce yeşil ve kahverenginin sayısız tonuyla karşılıyor.**

Kentteki ilk durağım **Kapalı Çarşı**. Orijinal taş cepheli fırından kaptığım **peynirli ekmeğin** yanına bir de çay alıyor, gelen geçeni izlemeye koyuluyorum. Koyun peyniri ve şekerle yapılan ve pideyi andıran bu kahvaltı bugünkü turum için gereken enerjiyi fazlasıyla karşılıyor. Çarşıda yok yok… **Kuru meyveler, tulum peyniri, sıkma tarhanalar** ve benim favorim **orciklerle** dolup taşan tezgâhlarıyla çarşı baharatçılar, bakırcılar ve peynirciler olmak üzere sokaklara bölünmüş. Benim asıl görmek istediğimse ünlü **sekiz köşeli gakgo şapkası**. Bu zanaatı ve dükkânı 1950'lerde çırağı da olduğu babasından devralan Fethi Bey'e bu sekiz köşenin her birinin ne anlama geldiğini soruyorum. ***"Yiğitlik, mertlik, cömertlik, misafirperverlik, alçak gönüllülük, çalışkanlık, dürüstlük ve vatanperverlik."*** diye sayıyor hiç duraksamadan. Babama hediye etmek üzere bir tane alıp dükkândan ayrılıyorum.

İlk günümün büyük bir kısmını **Harput**'a ayırıyorum. Sulak ve bereketli bir ovada yer alması dolayısıyla **Harput'un MÖ 10 bin yılından bu yana bir yerleşim yeri olduğu düşünülüyor**. Hititler, Urartular, Sasaniler gibi birçok medeniyetin egemenliğinde yaşayan Harput, 1515 yılında Osmanlı hâkimiyetine girdiğinde Basra ve Bağdat'tan Diyarbakır'a gelip Malatya ve Sivas istikametinde devam eden ticaret yolunun üzerinde bulunuyormuş. 1840'larda Harput'ta toplam yedi Amerikan, Fransız ve Alman okulunun bulunması ve medreselerin çokluğu buranın önemli bir eğitim merkezi olduğu savını pekiştiriyor.

Harput'un **UNESCO Dünya Mirası Listesi**'ne girmesi için Elazığ Belediyesi ve Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı tarafından hummalı bir çalışma yürütülüyor. Geçtiğimiz yıl Paris'te düzenlenen toplantıda şehrin tarihinin ayrıntılarıyla anlatıldığından bahsediyor Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz. ***"Harput'un 4 bin yıllık bir tarihi var. Bu kadim mirasa hak ettiği UNESCO onurunu kazandırmak için eş zamanlı birçok proje yürütüyoruz. İstanbul Teknik Üniversitesi iş birliğiyle sokak ıslah çalışmasının yanı sıra mahallede onlarca han, hamam, ev ve cami restore edilerek asıl fonksiyonuna kavuşturulacak ya da müze gibi modern bir işlev edinecek."***

MÖ 800 yılında Urartular tarafından yaptırılan ve **Süt Kalesi** olarak da bilinen **Harput Kalesi**'ndeki kazılarda bugüne dek sayısız hamam, atölye, sur ve yazıt ortaya çıkarıldı. Geçtiğimiz yıl bulunan ve bir kale kuşatmasını (tahminen Palu veya Pertek) anlatan, Mısır, Akat ve Asur kabartma ekollerinin bir yansıması niteliğinde yaklaşık **2 bin 700 yıllık** büyük bir taş rölyef **Arkeoloji ve Etnografya Müzesi**'nde sergileniyor.

Artuklu hükümdarı Karaaslan'ın XII. yüzyılda yaptırdığı **Ulu Camii**, Anadolu'nun en eski camilerinden. Yapının en ilginç özelliğiyse minaresi; zira dünyaca ünlü **Pisa Kulesi**'nin eğimi 3,5 derece iken bu minare tam 7,2 derecelik bir eğime sahip!

Harput'ta gezilecek yer çok… Bakır tabaklardan duvardaki Saraydan Kız Kaçırma tasvirli halısına her ayrıntının korunduğu **Şefik Gül Kültür Evi**, kündekâri tekniğiyle süslenmiş minberiyle **Kurşunlu Cami**, belgesellere konu olan **Arap Baba Mescidi**, 179 yılında inşa edilen **Süryani Kilisesi…** 1662 yılında **Evliya Çelebi**'nin Harput'a gelişinde gölgesinde dinlendiği bilinen yaşlı çınar ağacının altına oturup tarihî mahallenin havasını içime çekiyorum.

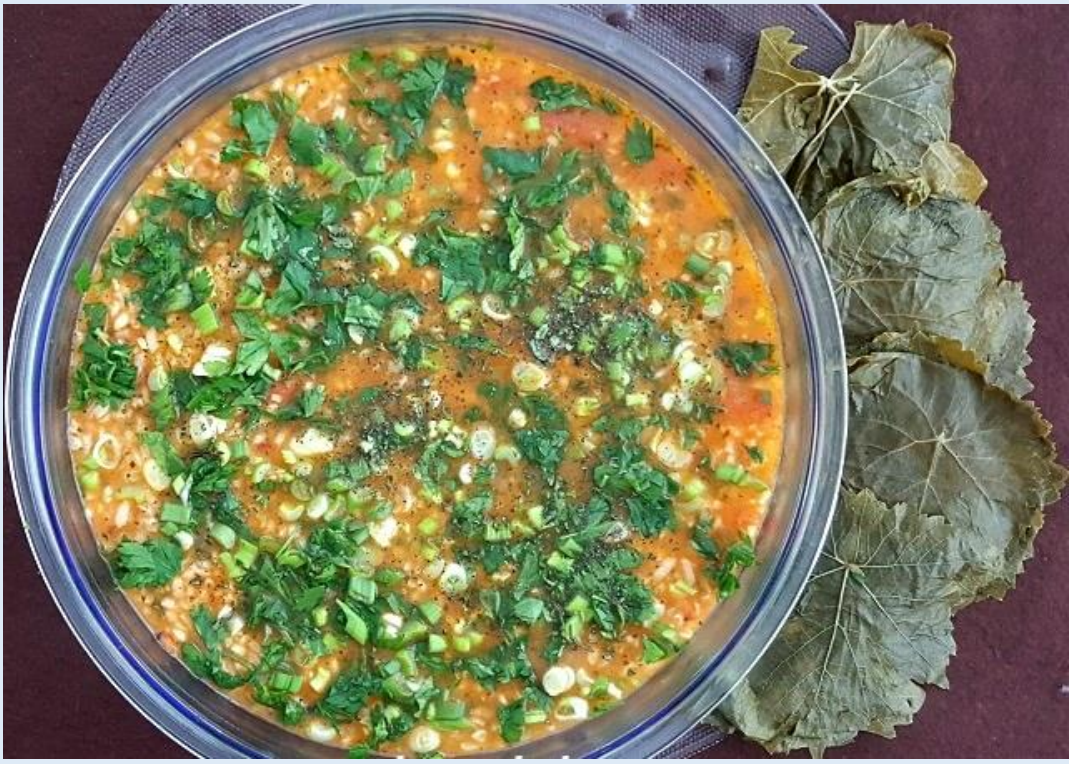
Akşam vaktinin geldiğini karnımın zil çalmasından anlıyorum. **154 çeşit yöresel yemek** olunca seçmek zor ama ben ne istediğimi biliyorum. **Ayran çorbası, Harput köftesi** ve her gün yesem yine sıkılmayacağım **sırın**. Yemekten yer kalmadı derken **cevizli ve fıstıklı dolanger tatlısı ve çedene kahvesi** geliyor. O yapıdan bu yapıya koşturup durduğum bir günün sonunda ilaç gibi geliyor hepsi.

Ertesi sabah erkenden yola koyuluyorum. Şehirde nereye gidersem gideyim beni izleyen **Hazarbaba Dağı** her zamanki yerinde. **2 bin 347 metre** yükseklikteki bu dağda **Hazarbaba Kayak Merkezi** çevre illerde yaşayan kayak severlerin akınına uğruyor hafta sonlarında. Tabii onları buraya asıl çeken, dağın eteğindeki **Hazar Gölü**'nün pastoral manzarası. Tesisteki eğitmenin dediğine göre pistten aşağı inerken göle doğru uçtuğunu hissediyormuş insan. Merkeze 45 dakikalık bir mesafedeki **Palu** ilçesi bugünkü asıl durağım. **Sümer, Asur, Roma** gibi birçok kültüre ev sahipliği yapan ilçenin adını taşıyan, **Murat Nehri** üzerindeki köprü İstanbul'u Bağdat'a bağlamasıyla meşhurmuş. Kale yoluna çıkarken gördüğümüz, Bizans döneminden kalma kare planlı kilisenin naos kısmı hâlâ ayakta ve üzeri kubbeyle örtülü. Yolu takip edip tepedeki **Palu Kalesi**'ne çıkıyorum. Kalede **Urartu kaya kitabesi**, kaya mezarları, tapınaklar ve sarnıçlar başta olmak üzere birçok eser bulunmuş. Birbirine yakın **Ulu Cami, Alacalı Cami** ve hamam da ilçenin diğer arkeolojik miraslarından. **UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi**'ne dâhil edilmiş **kürsübaşı** geleneğini de şehirden ayrılmadan görmek istiyorum. Eski Harput evlerinde kışın kullanılan ve soba görevi gören kömür ateşli kürsü etrafında ısınmak ve sohbet etmek amacıyla ortaya çıkmış bir gelenek bu. Kürsübaşının yanı sıra dünyada **"mumlu dans"** olarak da bilinen **çayda çıra** ve klasik enstrümanlarla çok sesli olarak icra edilen **"Harput Senfonisi"** de Elazığ'ın kültürel değerleri arasında. **"Keşke birkaç gün daha kalabilsem!"** diye düşünüyorum zira daha görmediğim birçok yeri var Elazığ'ın. Muhteşem manzarası ve leblebisiyle **Ağın**, kayısı deposu olarak bilinen **Baskil**, alabalık tesisleriyle ünlü **Keban**… Bunlar da Elazığ'ı tekrar görmek için vesile olsun diyerek veda ediyorum kente.

ÇAYDAÇIRA'YA
REKLAM VERMEK
İSTİYORSANIZ.
BİZİ ARAYINIZ.
553
253
3090

Tirit

Malzemeler:
3 orta boy biber
2 orta boy domates
2 orta boy kuru soğan
2 yemek kaşığı salça
Pul biber
1 çay kaşığı karabiber
1 çay kaşığı kimyon
1 tatlı kaşığı kuru nane ve ya kuru reyhan
1 tepeli su bardağı pilavlık bulgur
Yarım yemek kaşığı tereyağı
1 çay bardağından 2 parmak eksik sıvı yağ
Su

Yapılışı:
Öncelikle biberleri, domatesleri, kuru soğanları tenceremize doğrayalım.
Bulguru baharatları ve yağı da ekleyelim ve güzelce yoğuralım.
Çorba kıvamında olacak şekilde kaynamış suyu ilave edip orta ateşte 15 dakika pişirelim.
Suyu az kalırsa sonradan eklenebilir, çorbadan birazcık daha katı kıvamlı bir yemek olacak, arzuya göre servis ederken tabakların üzerine yeşil soğan ve maydanoz karışımı eklenir. Asma yaprağıyla yenir besleyici çorbayı şimdiden deneyeceklere afiyet olsun.

BORDO YAYINCILIK
Yeni Mah. Gazi Cad. No:36 Yüce Pasajı Kat: 1/105
Tel: 0424 2361284
ELAZIĞ